

Nordiska gränskommittéer och gränsöverskridande myndighetsintegration

Nordisk arbetsgrupp 2: Globalisering och
gränsöverskridande samarbete

NORDREGIO ELECTRONIC WORKING PAPER 2010:1

Nordiska gränskommittéer och gränsöverskridande myndighetsintegration

Nordiska gränskommittéer och gränsöverskridande myndighetsintegration

Nordisk arbetsgrupp 2: Globalisering och
gränsöverskridande samarbete

NORDREGIO
Nordic Centre for Spatial Development

norden

Nordic Council of Ministers

Nordregio Electronic Working Paper 2010: 1
ISSN 1403-2511

© Nordregio 2010

Nordregio
P.O. Box 1658
SE-111 86 Stockholm, Sweden
nordregio@nordregio.se
www.nordregio.se
www.norden.se

Analyses & text: Lisbeth Greve Harbo
Translation: Interpen Translation A/S
Repro and print: Allduplo, Stockholm, Sweden

Nordic co-operation

takes place among the countries of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, as well as the autonomous territories of the Faroe Islands, Greenland and Åland.

The Nordic Council

is a forum for co-operation between the Nordic parliaments and governments. The Council consists of 87 parliamentarians from the Nordic countries. The Nordic Council takes policy initiatives and monitors Nordic co-operation. Founded in 1952.

The Nordic Council of Ministers

is a forum of co-operation between the Nordic governments. The Nordic Council of Ministers implements Nordic co-operation. The prime ministers have the overall responsibility. Its activities are co-ordinated by the Nordic ministers for co-operation, the Nordic Committee for co-operation and portfolio ministers. Founded in 1971.

Nordregio – Nordic Centre for Spatial Development

works in the field of spatial development, which includes physical planning and regional policies, in particular with a Nordic and European comparative perspective. Nordregio is active in research, education and knowledge dissemination and provides policy-relevant data. Nordregio was established in 1997 by the Nordic Council of Ministers. The centre is owned by the five Nordic countries and builds upon more than 30 years of Nordic cooperation in its field.

Stockholm, Sweden, 2005

Innehåll

Introduktion	7
Del 1. Skillnader och likheter mellan de 11 gränskommittéerna	9
Geografiska skillnader	9
Organisatoriska skillnader	9
Likheter mellan gränskommittéerna	10
Gemensamt syfte	11
Samma ämnesområden	11
Samma samarbetsmyndigheter	13
Liknande roller	13
Sammanfattande observationer	14
Del 2. Belysning av centrala ämnen i och för gränskommittéernas arbete	15
Gränshinder	15
Myndighetsintegration	16
Nordiska ministerrådets roll	17
Interreg-anknytning	18
Referenser	21
Bilaga 1:	23
Översiktskarta över de 11 gränsregionernas läge	23
Bilaga 2:	27
Översiktstabell över gränskommittéerna	27
Bilaga 3:	33
Faktablad om varje enskild gränskommitté	33

Introduktion

”Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2009-2012” har den överordnade visionen att ”Det nordiska samarbetet skall vara drivande i utvecklingen av en ny och mer kraftfull regionalpolitik. Kärnan i den nya politiken är att genom nära samverkan mellan olika beslutsnivåer och sektorer aktivt möta de utmaningar som globaliseringen medför i syfte att på ett hållbart sätt stärka Nordens utvecklingsmöjligheter på lokal, regional och nationell nivå”.

Denna vision ska genomföras genom en fokuserad insats inom tre prioriterade insatsområden: Erfarenhetsutbyte och kunskapsuppbyggnad; Globalisering och gränsöverskridande samarbete; Tredje generationens regionalpolitik.

För att utveckla dessa prioriteringsområden upprättade Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R) vid mötet den 16 juni 2008 fyra arbetsgrupper som har till uppgift att utveckla förslag till konkreta insatser och projekt inom varje insatsområde i dialog med ÄK-R. Arbetsgruppen för insatsområdet Globalisering och gränsöverskridande samarbete har därmed mandat att ”utveckla förslag till utveckling av nya gränsnedbrytande insatser med förankring i lokala och regionala behov”. Arbetsgruppen består av 5 representanter från de nordiska gränskommittéerna samt 2 representanter från de statliga myndigheterna i Norden.

Arbetsgruppen för Globalisering och gränsöverskridande samarbete har i sitt arbete tagit upp temat Gränsöverskridande myndighetsintegration, där målet bl.a. är att kartlägga gränsöverskridande offentlig organisering på lokal och regional nivå i anslutning till större kommersiella satsningar och i anslutning till gränsöverskridande samarbete mellan offentliga myndigheter. Detta paper ingår som en del av detta arbete.

Syftet med denna sammanställning är i del 1 att ge en överblick över de 11 nordiska gränskommittéerna, dels en faktabaserad jämförelse av

de enskilda kommittéernas geografiska kontext, organisationsstruktur och projektaktiviteter, dels en mera tvärgående jämförelse av gränskommittéernas likheter och skillnader. I del 2 belyses några centrala element i - och villkor för - gränskommittéernas arbete. Denna tvärgående belysning behandlar gränshinder som ett särskilt tema, gränskommittéernas betydelse för myndighetsintegration samt Nordiska ministerrådets och Interreg-programmens betydelse för gränskommittéernas gränsregionala samarbete är andra teman.

Här ska understrykas att där enskilda gränskommittéer nämns i texten, är detta endast exempel på gränskommittéer som arbetar med dessa arbetsteman och projekt, och att denna text därför inte ska uppfattas som en uttömmande översikt.

De 11 gränskommittéer som ingår i denna undersökning är de 11 kommittéer som 2008 erhöll ekonomiskt stöd från Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R) under Nordiska ministerrådet.

Av de 11 gränskommittéerna har 8 erhållit stöd från ÄK-R under många år, medan de 3 övriga erhöll stöd för första gången 2008. Härav är dock endast en – TRUST Hedmark-Dalarna – en helt ny organisation, eftersom de andra två – Tornedalsrådet och Bothnian Arc – har existerat som samarbetsorganisationer sedan 1987 respektive 1999.

Det material som denna kartläggning bygger på utgörs av telefonintervjuer – genomförda i juni och juli 2009 – med en representant från vart och ett av gränskommittéernas sekretariat, presentationsmaterial från Gränsregionalt forum i Trondheim i juni 2009, tillgängligt material från gränskommittéernas hemsidor och årsrapporter samt deras ansökningar och årsrapporter till ÄK-R 2008 och 2009.

De 11 gränskommittéernas läge kan ses på den bifogade kartan, och de presenteras separat på de faktablad som utgör bilaga 3 till detta paper.

Del 1. Skillnader och likheter mellan de 11 gränskommittéerna

De 11 gränskommittéerna skiljer sig från varandra på en lång rad punkter. Först och främst ger deras geografiska läge några olika förutsättningar för deras verksamhet, men de är också mycket olika uppbyggda organisatoriskt

sett, vilket har betydelse för deras arbetsområden. Deras verksamhet i gränsregionerna innebär dock också att det finns en del likheter i villkoren och temana för deras arbete.

Geografiska skillnader

Som framgår av den bifogade kartan är det stor skillnad på hur stort geografiskt område gränskommittéerna täcker och hur perifert gränsregionens läge är i ett nordiskt ekonomiskt sammanhang.

Gränsregionerna varierar från ganska små områden, som Østfold-Bohuslän/Dalsland med endast ca 9 500 km², till mycket extensiva områden som Nordkalotträdet, som omfattar tre stora regioner i norr (305 000 km²), och NORA, som omfattar en total landareal på mer än 2 480 000 km² samt en ännu mer extensiv havsareal mellan medlemsländerna.

Vidare varierar gränsregionerna från regioner som domineras av metropolområden, som Öresundskommittén med både Köpenhamn och Malmö i sin region och en befolkningstäthet på 185 inv./km², till perifert belägna områden med en mycket låg befolkningstäthet, som Tornedalsområdet, där befolkningstätheten är endast 1,4 inv./km².

Slutligen innebär den enskilda gränskommitténs geografiska läge att antalet involverade nationella administrationssystem varierar från två (t.ex. norskt/svenskt i ARKO och svenskt/finskt i Bothnian Arc och Kvarkenrådet) via tre (norskt/svenskt/finskt i Nordkalotträdet och Mittnorden) till 4–5 för en organisation som NORA, som ska interagera med såväl Grönlands som Norges, Färöarnas, Islands och till en viss grad Danmarks administrationsnivåer i sitt arbete.

De nämnda skillnaderna i geografisk utbredning har betydelse för hur hela regionen uppfattas – både

inifrån och utifrån – och skapar även olika arbetsvillkor för den gränskommitté som ska försöka betjäna hela sitt täckningsområde. En tendens i materialet är att de stora regionerna har ett bredare regionalt sikte med projekt som omfattar avsevärt större avstånd – så som NORA:s projekt “Transatlantisk café”.

Mer konkret har de här geografiska skillnaderna betydelse för vilka problemställningar regionerna arbetar med. Flera gränskommittéer täcker periferiområden (nationellt och internationellt), vilket medför att ämnen som avbefolkning, bristande utbildningsmöjligheter och dyra infrastrukturprojekt som ska betjäna en ganska liten befolkning kännetecknar de politiska utmaningarna i området. I andra änden av skalan finns de närliggande pendlingsområdena, där ett ämne som minimering av gränshinder för dessa pendlare är ett viktigt arbetsområde för gränskommittén. Det ena fokusområdet utesluter givetvis inte det andra, men de existerande geografiska villkoren har avgörande betydelse för vilka ämnen gränskommittéernas medlemmar och samarbetspartner har intresse av att involvera sig i. Också ett mer överordnat ämnesområde som regional utveckling, som naturligtvis är ett ämnesområde i samtliga gränskommittéer, påverkas av gränsregionens geografiska verklighet, i det att de initiativ som kan genomföras beror på dels regionens lokaliseringssmässiga villkor, dels vilka resurser och möjligheter som finns i regionen.

Organisatoriska skillnader

Gränskommittéerna skiljer sig även mycket åt beträffande organisatorisk struktur och historia, vilket också har betydelse för de traditionella verksamhetsområdena och i vilket syfte organisationerna har byggts upp.

Medlemsorganisationerna i de enskilda gränskommittéerna kommer från olika politiska nivåer – från rent kommunalt sammansatta organisationer (ARKO, Tornedalsrådet) via kommittéer sammansatta

av representanter från både den kommunala och den regionala administrationsnivån (Öresund, Kvarkenrådet) till gränskommittéer som Nordkalotträdet och Mittnorden, som även involverar regionala organisationer och handelskammare som formella partner i sin organisation.

Liksom de geografiska skillnaderna innebär de här skillnaderna att gränskommittéerna som utgångspunkt har något olikartade avsikter med sina medlemssamarbeten. Kommunala samarbeten kan sägas ha ett mer lokalt fokus för deras aktiviteter än de mer vittomfattande organisationerna – och kanske kan framför allt det omvända sägas ha betydelse för gränskommittéernas arbete. Kommittéerna med utslutande regionala medlemmar kan inte fokusera sina aktiviteter på en mycket lokal nivå. Kommittéer med blandad kommunal och regional sammansättning har möjlighet att påbörja både regionstäckande aktiviteter och aktiviteter som endast involverar enskilda medlemskommuner.

Även åldersmässigt är spridningen stor. Ett par av gränskommittéerna etablerades redan 1967 respektive 1972 (ARKO och Nordkalotträdet respektive Kvarkenrådet). Även en del andra har en lång samarbets-tradition bakom sig, t.ex. NORA, som etablerades mot bakgrund av det tidigare Västnordensamarbetet, och Tornedalsrådet, som etablerades 1987 genom en sammanslagning av två tidigare organisationer i regionen. I motsats till de här äldre kommittéerna står den helt nyetablerade kommittén TRUST Hedmark-Dalarna, som etablerar sig formellt först 2009 och 2010.

För organisationerna med ett långt samarbete bakom sig betyder historien att det finns en lång tradition av gränsöverskridande i regionen och att gränskommittén har haft möjlighet att "bita sig fast" som den organisation där regionens gränsöverskridande arbete naturligt förankras. Omvänt kan den långa historien även innebära att vissa gränskommittéer ibland har tvingats utvärdera sina syften och kanske rent av revitalisera samarbetet.

Revitalisering kan vara nödvändigt för att återengagera medlemsorganisationerna och hitta en ny gemensam vision för vad samarbetet ska leda till, men det kan även finnas behov av att formulera om

gränskommitténs syften i samband med personalbyten; framför allt de små regionerna är sårbara när det gäller personalförändringar. De flesta gränskommittéer med en längre historia bakom sig har dock med tiden reviderat och/eller utvidgat sina arbetsområden samt genomfört organisationsförändringar som stämmer bättre överens med deras aktuella situation.

En annan organisatorisk skillnad som har en mycket konkret betydelse för gränskommittéernas dagliga arbete är deras resurser: antal anställda i sekretariaten, ekonomi samt möjligheter till extern projektinvolvering. Storleken på gränskommittéernas sekretariat spänner från enmans-sekretariat (Skärgården, ARKO) via sekretariat med ett par anställda (Østfold-Bohuslän/Dalsland, Kvarkenrådet, Mittnorden) till NORA, som utöver ett ganska litet huvudsekretariat på Färöarna även har kontaktpersoner i de andra medlemsländerna. Öresundskommittén är med bred marginal det största sekretariatet med 10 anställda och är dessutom även värdorganisation för sekretariaten för Interreg i Öresundsregionen (9 anställda) och den danska delen av ØresundDirekt (6 anställda).

Sekretariatens storlek hänger till viss grad samman med kommitténs ekonomi. En enda kommitté opererar primärt på Nordiska Ministerråd-medel (Nordkalotträdet), medan de allra flesta kommittéer även erhåller ansenligt ekonomiskt stöd från sina medlemsorganisationer. Dessa resursskillnader – både vad gäller mänskliga resurser som tid, nätverk och engagemang och vad gäller ekonomiska medel – har betydelse för kommitténs antal projekt och/eller projektens storlek. Den här bilden är dock inte entydig i det att vissa av de kommittéer som har små sekretariat även är involverade i Interreg (Tornedalsrådet, TRUST Hedmark-Dalarna), vilket ger möjlighet att påbörja aktiviteter som sträcker sig bortom det som medlen från Nordiska ministerrådet räcker till. Samma sak gäller naturligtvis de större sekretariaten, där engagemanget i externa projekt även bidrar till att uppfylla gränskommitténs syfte med regional utveckling. Som värdorganisation för programmet Interreg IV A Öresund-Kattegat-Skagerrak har Öresundskommittén som enda gränskommitté inte möjlighet att ansöka om Interreg-medel.

Likheter mellan gränskommittéerna

Trots att de ovannämnda skillnaderna är mycket tydliga när gränskommittéerna jämförs med varandra, finns det

även en del likheter mellan dem.

Gemensamt syfte

Först och främst är samtliga gränskommittéers huvudsyfte att bidra till ökad tillväxt och utveckling i den enskilda gränsregionen. Den här utvecklingstanken grundar sig i en förväntan om att dynamiska och välintegrerade regioner kan hålla kvar och locka till sig företag och medborgare, att större regioner har en bättre resursgrund för tillväxt och utveckling, och att varje region har potential att kunna utvecklas ytterligare.

Därmed har samtliga gränsregioner även samma uppgift, nämligen att de ska bryta ned både konkreta och mentala gränshinder i sin region och få sina medlemsorganisationer, samarbetspartner, invånare, politiker, företag etc. att titta utanför de nationella gränserna när regionens utvecklingspotential ska adresseras.

Samma ämnesområden

Trots att de nämnda geografiska skillnaderna innebär att gränskommittéerna har vitt skilda problemställningar att arbeta utifrån, skiljer sig de överordnade ämnesområdena inte så mycket åt.

att arbeta för de teman som varje enskild gränskommitté har tagit med i sina stadgar och handlingsplaner.

Näringslivsutveckling

Näringslivsutveckling är ett naturligt fokus för samtliga gränskommittéer, i det att ekonomisk tillväxt är viktig för den regionala utvecklingen. Arbetsmetoderna skiljer sig något åt mellan de olika gränskommittéerna – beroende på befintliga möjligheter och samarbetspartner – men helt centralt för samtliga 11 gränsregioner är att skapa arbetstillfällen. Här nämns endast ett urval av initiativen¹: Öresundskommittén arbetar för att undanröja lagmässiga gränshinder som hindrar regionens företag och pendlare från att agera på både den svenska och den danska marknaden; NORA använder det mesta av sina projektstödmedel till projekt om marina resurser, vilket är den absolut största näringslivssektorn i samtliga fyra medlemsländer; Østfold-Bohuslän/Dalsland arrangerar årliga kontaktmässor för gränsregionens företag.

Därnäst anser en majoritet av gränskommittéerna att det även är en viktig uppgift att bygga upp nätverk mellan övriga aktörer på båda sidor om gränsen. Man talar ofta om att upprätta näringslivsnätverk mellan företag och företagsorganisationer (Bothnian Arc, Østfold-Bohuslän/Dalsland), men även sociala nätverk mellan unga (Mittnorden, Tornedalsrådet), nätverk mellan utbildningsinstitutioner (Kvarken, Bothnian Arc) och nätverk inom energisektorn (Kvarken, Nordkalotträdet, Tornedalsrådet) ska frambållas som allmänna insatsområden.

Nätverken kan upprättas som en del av ett specifikt projekt, men samtliga gränskommittéer arrangerar även seminarier, möten, konferenser, mässor och liknande som fungerar som mötesplattformar för regionens aktörer och som därmed även fungerar som nätverksskapare. Slutligen erbjuder vissa gränskommittéer (Nordkalotträdet, NORA) konkret hjälp för att hitta projektsamarbetspartner som en del i sin projektfinansieringsverksamhet.

Nätverksuppbyggnad

Eftersom gränskommittéerna själva utgör ett nätverk mellan sina medlemsorganisationer är nätverksuppbyggnad en grundläggande aktivitet för samtliga gränskommittéer. Först och främst innebär gränskommittéernas existens att ett politiskt och ofta även administrativt nätverk har upprättats mellan medlemsorganisationerna; ett nätverk som används för

Infrastruktur

För de flesta av gränskommittéerna i de perifera områdena är utbyggnad av befintlig infrastruktur och/eller etablering av ny infrastruktur ett viktigt ämnesområde – både som grund för ekonomisk utveckling av regionen och som en integrerande åtgärd inom regionen. T.ex. skulle en utbyggnad av tågtrafiken mellan Oslo och Stockholm vara viktig för den

¹ De flesta av de övriga ämnesområdena kan också sägas relatera till (möjligheten till) företagsutveckling: Utbildning av arbetskraften gör området mer attraktivt för företag; investeringar i infrastruktur påverkar direkt regionens möjlighet att hålla kvar och locka till sig företag; energisatsningar kan ge nischfördelar; och kulturella projekt som kan stärka den regionala identiteten kan bidra till att hålla kvar de unga och därigenom arbetskraften i området.

ekonomiska utvecklingen i ARKO:s region, och en bra överfart över Kvarken är väsentlig både för förbindelserna inom gränsregionen och för den ekonomiska potentialen, t.ex. i samband med turism. Men infrastruktur är även ett viktigt ämne i de tätbefolkade områden där både Öresundskommittén och Østfold-Bohuslän/Dalsland arbetar för utbyggnad och nyetablering av den befintliga infrastrukturen.

Arbetet med infrastruktur handlar för många gränskommittéer om att förbättra och upprätta vägar och järnvägslinjer, men även underhåll och etablering av flyg- och färjetrafik prioriteras där detta antingen spelar en avgörande roll för rörligheten i regionen eller är en förutsättning för att bevara näringsliv. Arbetet med flyg- och färjetrafik är således väsentligt i de mest perifert belägna regionerna, så som Nordkalotten och Västnorden, men även för en kommitté som Kvarkenrådet är transportmöjligheterna över Kvarken centrala för rådets arbete. Slutligen arbetar Öresundskommittén för ett svenskt nationellt erkännande av att Kastrup flygplats i Köpenhamn är Öresundsregionens internationella flygplats, varför den svenska staten borde stödja utvecklingen av Kastrup.

Infrastruktur omfattar dock även IT-infrastruktur; ett ämne som framför allt är av stor vikt i de perifera områdena. Detta beror delvis på att IT-infrastruktur är urentabelt i lavt befolkade områden hvor kundegrundlaget er lille och därför kräver extra investeringar här, men även på att befolkning och företag i just de perifera områdena i till viss del kan utnyttja IT för att övervinna de stora avstånden. Vikten av IT i både sociala och näringslivsmässiga sammanhang är ofrånkomlig idag, varför en dålig IT-infrastruktur bidrar till att förstärka det perifera läget.

Turism och natur

Gränskommittéerna ligger alla helt eller delvis i natursköna områden, och turismen är därför också ett återkommande ämnesområde. NORA arbetar för att skapa nätverk mellan företag inom turistsektorn, medan andra kommittéer i högre grad deltar i fysiska utvecklingsprojekt som ska skapa attraktionsgrund för att locka fler turister (utbud för expeditionsturister – NORA; förbättring av Norrskensvägen – Tornedalen; sammanhängande cykelrutter – Skärgården). Andra gränskommittéer arbetar mer generellt med att skydda naturen i sitt område, t.ex. Østfold-Bohuslän/Dalslands involvering i etableringen av Kosterhavet-Ytre Hvaler nationalparker, och Kvarkenrådets långvariga projekt med att få med Höga Kustens och Kvarkens skärgård på Unescos världsarvslista. Nordkalottrådets projekt med att upprätta ett gränsöverskridande samarbete som ska skydda regionens vildlax mot laxparasiter är ett annat exempel på miljöskydd som också har stor betydelse för regionens turism.

Kultur

Att stärka den regionala identiteten och kulturen är ett viktigt ämnesområde för i stort sett alla gränskommittéer, och åtgärderna och avsikterna med projekten spänner vitt: ARKO arbetar med den speciella kulturen kring Finnskogen i syfte att stärka identiteten i området; Bothnian Arcs projekt "Music on Top" syftar till att skydda och utveckla musikkompetensen i regionen; medan Mittnorden har ett helt kulturprogram med årliga kulturdagar och ett kulturpris som syftar till att utveckla ett rikt kulturliv som kan få medborgarna att stanna i regionen. Öresundskommittén arbetar för att upplysa om kulturinstitutioner och arrangemang på båda sidor om sundet via en online-databas, och har arrangerat evenemanget "KulturParlamentet Øresund" i syfte att belysa kulturen som utvecklingsfaktor och behovet av en dedicerad öresundsregional kulturpolitik.

I Nordkalotten bidrar de finska och samiska minoritetskulturerna i hög grad till regionens attraktionskraft för turister, och Nordkalottrådet arbetar därför för att bevara den regionala kulturmångfalden genom att ge stöd till samiska samarbetsprojekt i hela Sápmi-området och till projekt som främjar de finskbesläktade minoritetskulturerna i Nord-Sverige och Nord-Norge.

Gränshinder

Nedbrytning av gränshinder som försvårar samarbetet och rörligheten över gränserna är naturligtvis ett mycket viktigt arbete för samtliga gränskommittéer. Många kommittéer har i intervjuerna nämnt de mentala gränshindren som de största barriärerna, och alla initiativ som involverar parter på båda sidor om gränsen bidrar i hög grad till att bryta ned den här blindheten för möjligheter på andra sidan gränsen. Samtliga gränskommittéer kan därmed sägas arbeta med nedbrytning av gränshinder i alla sina projekt. Dock kan gränshinder även förstås mer konkret som lagmässiga eller administrativa gränshinder som hindrar eller begränsar medborgares och företags möjligheter att operera fritt över de nordiska gränserna.

En del gränskommittéer adresserar mer specifikt denna aspekt av gränshinder i sitt syfte än andra (Öresundskommittén, Østfold-Bohuslän/Dalsland, Nordkalottrådet), men samtliga gränskommittéer involverar detta ämnesområde i sitt arbete när de stöter på det.

Miljö och energi

Bärkraft, miljö och energi är ett tvärgående tema i åtskilliga av gränskommittéernas ämnesområden. Öresundskommittén arbetar med att utveckla en regional klimatstrategi, Kvarkenrådet har kartlagt förutsättningarna för vindkraft i Kvarkenregionen och flera gränskommittéer satsar på bioenergi som

en del av sina näringslivssatsningar (Bothnian Arc, Tornedalsrådet, Nordkalotträdet).

Regional planering

Arbetet med de nämnda ämnesområdena bidrar tillsammans till att de enskilda gränsregionerna utvecklas både ekonomiskt och socialt, men i flera gränskommittéer finns också ett särskilt fokus på att skapa dedicerad strategisk planering för regionen. Arbeta för att på olika sätt samordna lokala och

regionala planer på en högre strategisk nivå pågår: Öresundskommitténs medlemsorganisationer har antagit en gemensam utvecklingsstrategi för hela Öresundsregionen; Mittnordkommittén har deltagit i Interreg-projektet ProMidNord, som avsåg att stärka Mittnorden som en makroregion; och även många av infrastrukturprojekten kopplas i hög grad samman med den strategiska potentialen i gränsregionerna; exempelvis att samtänka infrastruktur med näringslivets behov, flyttmönster, pendling och generella utvecklingsmöjligheter för gränsregionen.

Samma samarbetsmyndigheter

Gemensamt för gränskommittéerna är att deras viktigaste samarbetsmyndigheter i första hand är deras medlemsorganisationer. Det är medlemsorganisationerna som beslutar om gränskommitténs syfte och därmed ämnesområden, och därför är de gränskommittéernas viktigaste samarbetsmyndigheter – både vid initieringen av projekt och för att lösa problem i regionen.

Vidare involverar gränskommittéerna vitt skilda lokala, regionala och till viss del nationella och internationella aktörer och myndigheter i sitt arbete. Exakt vem det är beror på problemställningen: Lokala och regionala företag och näringslivsorganisationer

involveras i samband med näringslivsutveckling; regionala och nationella politiker kontaktas i samband med infrastrukturönskemål; lokala och regionala administrationsmyndigheter involveras både i samband med lösningen av gränshinder (t.ex. de svenska nationella myndigheterna Försäkringskassans och Skatteverkets regionala kontor) och i andra projekt där deras involvering är relevant (t.ex. kommunala ämbetsmän i samband med arrangemang av kulturfestivaler), och andra aktörer som skolor, sjukhus, bibliotek, lokala föreningar och intresseorganisationer etc. involveras när det är relevant.

Liknande roller

Projektroller

En viktig del av samtliga gränskommittéers arbete är att förverkliga olika typer av projekt. Detta projektarbete har flera element som igångsättning (initiering), möjliggörande (facilitering), genomförande, direkt deltagande, samordning och organisation och (med-)finansiering.

Dessa roller är naturligtvis överlappande och kan i det praktiska arbetet vara svåra att skilja från varandra, för även om gränskommittéerna kan sägas spela olika slags roller i olika typer av projekt, kan de även ha flera roller inom samma projekt.

En tydlig, genomgående roll är rollen som igångsättare: När gränskommittéernas insatsområden ska utmynnas i konkreta aktiviteter är deras eget initiativ oftast den viktigaste utgångspunkten.

I samband med nätverksuppbyggnad är gränskommittéerna ofta både initiativtagare och facilitatorer; dvs. de startar t.ex. företagsnätverk med intentionen

att endast det första steget kräver deras hjälp och att nätverket därefter kan existera utan deras hjälp (Bothnian Arc, Østfold-Bohuslän/Dalsland). Därmed blir gränskommittén dock även facilitator för att nätverket över huvud taget kan startas.

Samtidigt kan andra projekt inom samma ämne och i samma gränskommittéer i högre grad kräva att gränskommittén direkt genomför projektet, som Østfold-Bohuslän/Dalslands kontaktmässa och Bothnian Arcs matchmaking-evenemang.

I projekt av mer problemlösande art som t.ex. gränshinder, tar gränskommittéerna också initiativet (framför allt Öresundskommittén i deras dialogarbete med företag och med Gränshinderforum), men spelar även en avgörande samverkande roll mellan de involverade myndigheterna, t.ex. genom att få relevanta myndigheter på båda sidor av gränsen att komma fram till en gemensam lösning.

I enstaka större projekt har gränskommittéerna även resurser för att spela en aktiv deltagande roll, t.ex. som projektledare eller genom att sitta med i styr- och referensgrupper (t.ex. Kvarkenrådet), men detta varierar något beroende på tillgängliga resurser i sekretariat och medlemsorganisationer.

För vissa gränskommittéer är medfinansiering av projekt en mycket väsentlig del av arbetet med att främja utveckling och samarbete i regionen. Både NORA och Nordkalotträdet har årliga utdelningar och offentliggjorda ansökningsprocedurer och kan via prioriteringsområden för ansökningarna därmed påverka och ofta också samordna aktiviteterna i gränsregionen. Men också för andra gränskommittéer är uppgiften att medfinansiera projekt viktig för att kunna stötta initiativ som de inte nödvändigtvis själva har resurser till att starta eller delta i.

Rollen som lobbyist

Lobbyverksamhet är ett område inom vilket gränskommittéerna spelar en mer eller mindre konkret roll. Först och främst bör det framhåvas att gränsregionernas existens i hög grad kan ses som en form av lobbyism. Som nämnts är nätverksuppbyggnad mellan medlemsorganisationerna deras fundament och bara det att arbeta för att de olika organisationerna samarbetar för regionens bästa kan betraktas som en form av lobbyverksamhet. Samtidigt betyder gränskommittéernas organisatoriska uppbyggnad också att de är en mycket bra politiskt plattform för ytterligare lobbyverksamhet. Idealiskt sett fortsätter

de involverade politikerna och ämbetsmännen ju arbetet för gränsregionen som helhet inom sin egen myndighet och kan således driva gränsregionstanken vidare ut i myndigheterna. Vidare betyder den politiska plattformen också att gränskommittéerna har en solid utgångspunkt för att nå andra politiska nivåer än sina medlemsorganisationer, t.ex. genom att få de kommunala och regionala politikerna att föra idéer och behov vidare till den nationella nivån.

I gränskommittéernas arbete kan lobbyarbetet grovt sett delas in i två typer: Extern och intern lobbying. Extern lobbying är ofta ett direkt insatsområde från gränskommitténs sida. Det kan vara att lobba på nationell eller EU-nivå för en konkret fråga som är mycket väsentlig för den regionala utvecklingen, t.ex. förbättring av järnvägsnätet i Mitt-Norge och Oslo–Göteborg (Mittnorden och Østfold-Bohuslän/ Dalsland), upprätthållande och utbyggnad av trafikmöjligheter över Kvarken (Kvarkenrådet) eller mer generellt att höja den politiska medvetenheten om en viss region (Öresundskommittén, Bothnian Arc).

Intern lobbying bedriver alla gränsregioner i mer eller mindre medveten omfattning. Med intern lobbying menas att de försöker öka kunskapen om sig själva och gränsregionen, och det är en uppgift som riktar sig både mot de egna medlemsorganisationerna och mot externa partner i regionen som gränskommittéerna gärna vill samarbeta med. Intern lobbying är den ständiga uppgiften att sprida medvetenhet om gränskommitténs existens och att synliggöra behovet av gränskommittén i arbetet med regional utveckling.

Sammanfattande observationer

De likheter och skillnader mellan gränskommittéerna som beskrivits låter sig inte omedelbart typologiseras (t.ex. att gränskommittéerna kan indelas i 3 typer efter geografiska villkor, organisationsstruktur och ämnesområden) – bilden är mer komplex än så. Sammanfattningsvis är spridningen stor vad gäller vilka

konkreta ämnesområden gränskommittéerna arbetar med, oavsett vilka geografiska villkor de har. Det finns inte heller några mönster mellan ämnesområden, geografi och organisationsstruktur. Som visas i ovan nämnda observationer så har dock gränskommittéerna trots skillnaderna också många likheter.

Del 2. Belysning av centrala ämnen i och för gränskommittéernas arbete

Gränshinder

Formella gränshinder

I "Gränshinderdatabasen" (<http://granshinder.norden.org>) definierar Nordiska ministerrådet ett gränshinder så här: "ett gränshinder är i detta sammanhang varje form av problem som begränsar eller försvårar människors och företags/bedrifters möjligheter att operera fritt över gränserna i Norden".

Eftersom fokus för Gränshinderdatabasen är de lagmässiga hindren, fördjupas definitionen: "Endast problem som beror på lagar/lover, tillämpningen av lagar och EU-regelverk eller administrativ tillämpning utfärdad av myndighet eller liknande, betraktas i detta sammanhang som gränshinder. Hinder som beror på felaktig eller bristfällig information/kunskap räknas ej som gränshinder".

Det är således tydligt att ett gränshinder enligt denna definition ska förstås som ett lagmässigt hinder som försvårar rörlighet över gränserna. Formella gränshinder är oftast relaterade till arbetsmarknaden och uppstår när anställda eller företag ska agera tvärs över de nationella gränserna. Ett exempel är gränspendlare, som arbetar i ett land och bor i ett annat. Då uppstår frågan om i vilket land personen bör vara arbetsmarknadsförsäkrad respektive socialförsäkrad. För företag kan det finnas liknande frågor om vilka offentliga system de bör operera med rörande den enskilda medarbetaren, men det kan även finnas problem relaterade till produktion och varor, t.ex. vilka godkännanden som gäller på vilka marknader. Eftersom de nationella systemens uppbyggnad skiljer sig åt ganska markant, kan dessa frågor för enskilda pendlare/företag innebära att gränsrörlighet blir för dyrt eller för besvärligt, och det är just dessa gränshinder som satts i fokus för att öka rörligheten över gränserna.

Som nämnts ovan är nedbrytningen av gränshinder ett centralt arbetsområde för flera gränskommittéer, men eftersom gränshinder är en mycket komplex fråga sker arbetet i samarbete med en rad andra organisationer. Först och främst samarbetar gränskommittéerna med NMR:s Gränshinderdatabas,

som är en gränstjänst som samlar alla de identifierade nordiska gränshindren, analyserar orsaken till problemet och ajourför problemets process och eventuella lösning. Denna information finns tillgänglig på <http://granshinder.norden.org/>. Vidare samarbetar man även med Gränshinderforum, som är en politisk arbetsgrupp upprättad av de nordiska statsministrarna för att lösa de här nordiska gränshinderproblemen, liksom de relevanta gränskommittéerna samarbetar med de bilaterala gränstjänsterna "Gränstjänsten i Morokulien" (www.gtm.nu) – som arbetar med gränshinder mellan Sverige och Norge – och ØresundDirekt (www.oresunddirekt.com), som är en informationstjänst som förmedlar offentlig information från myndigheter till medborgare och företag i Öresundsregionen samt försöker främja samarbetet mellan myndigheter och handläggare i regionen.

Idealiskt sett ska gränskommittéerna inte i första hand själva försöka lösa formella gränshinder som kräver lagändringar från de nationella myndigheterna, utan arbeta i dialog med gränstjänsterna och vidarebefordra information och erfarenheter från lokal och regional nivå. Gränshinderdatabasen, Gränshinderforum och de bilaterala gränstjänsterna är gränskommittéernas plattform för att nå de nationella nivåerna, och bl.a. Öresundskommittén har tillsammans med Gränshinderforum varit med och utvecklat en lösningsmodell som säkerställer meddelaktighet i hela processen.

Dock finns det vissa formella gränshinder som man försöker lösa utanför gränstjänsterna. Detta sker i de fall där involvering på nationell nivå endast leder till mer problem än nödvändigt, t.ex. om det kan finnas en enkel, lokal lösning som inte kräver ändrad lagstiftning. Dessutom finns det en kapacitetsbegränsning för hur många gränshinder Gränshinderforum kan ta upp per år, varför gränskommittéerna ibland väljer att driva fram frågan själva om inte Gränshinderforum prioriterar det identifierade problemet.

Gränskommittéerna arbetar således med att bryta ned gränshinder på två sätt; antingen genom Gränshinderforum via eller tillsammans med gränstjänsterna, eller via egna arbetsgrupper (t.ex. Østfold-Bohuslän/Dalsland).

En relaterad uppgift som inte ingår i den förstnämnda definitionen av formella gränshinder, men som inte desto mindre är väsentlig för att minimera upplevelsen av gränshinder, är frågan om tillräcklig information. Här spelar gränskommittéerna en naturlig roll – både genom att kunna upplysa medborgare/verksamheter om var de kan hitta information och hjälp (flera gränskommittéer har den här informationen tillgänglig på sin hemsida), men även genom att föra en dialog med Gränstjänsten i Morokulien och ØresundDirekt, samt informationstjänsterna Hallo Norden, som är Nordiska ministerrådets egna informationstjänster i regi av Föreningarna Norden och som också både samlar in och informerar om gränshinder.

Andra gränshinder

I gränskommittéernas konkreta arbete är det emellertid uppenbart att de lagmässiga hindren inte är den enda formen av gränshinder som kommittéerna arbetar för att bryta ned. Tvärtom finns en lång rad fysiska, funktionella och mentala gränshinder som påverkar möjligheterna till ett framgångsrikt samarbete över gränserna.

Först och främst spelar språkskillnader och bristande kunskap om varandras kultur stor roll för svårigheterna att samarbeta över gränsen. Språkbarriären upplevs framför allt i de svensk-finska kommittéerna, varför Kvarkenrådet, Mittnorden och Nordkalotträdet erbjuder tolkservice Språkbarriären upplevs dock också i kommittéer med mer närbesläktade grannspråk, framför allt de unga har i allt högre grad svårt att förstå varandra. Likaså innebär bristande kunskap om varandras kultur – såväl arbetskultur och organisationsstrukturer som

offentliga system – en blindhet för möjligheter på andra sidan gränsen. Gränskommittéerna benämner den här bristande kunskapen om grannlänernas språk, kultur och samhällsstrukturer för de ”mentala gränshindren” och i stort sett alla anser att den här mentala gränssbarriären är den svåraste att bryta ned och kräver ständigt arbete. Arbetet med att sprida kunskap om varandras språk och kultur är därför viktiga aktiviteter för gränskommittéerna – de allra flesta kommittéer genomför olika kulturevenemang och betraktar det här kulturarbetet som en grundläggande del av sina aktiviteter. Inte minst för att aktiviteterna också anses vara avgörande för att mer strategisk-ekonomiska och verksamhetsbaserade nätverk och samarbeten kan etableras.

Ett annat hinder som försvårar samarbete är de stora fysiska avstånden inom regionen och fysiska barriärer som exempelvis hav (NORA) och bukt (Kvarken, Mittnorden) mellan grannländerna. De fysiska avstånden är naturligtvis störst i de gränskommittéer som täcker ett stort område (Nordkalotten, NORA), varför dessa kommittéer utför ett stort arbete för att säkerställa samhörighet inom regionen. Men även i de mindre gränsregionerna är de fysiska avstånden ett viktigt tema för regionens utveckling, t.ex. Skärgårdssamarbetet, där tillgängligheten mellan Sverige och Finland är viktig. Tillgänglighet kan dessutom tolkas på två sätt: Den fysiska infrastrukturen (väganläggning, färjeförbindelser, broar, järnvägar) och de mer organisatoriska hindren som att få två nationella transportsystem att fungera ändamålsenligt i förhållande till varandra över gränsen. Tillgänglighet är därför ett viktigt ämne i de flesta gränskommittéer, vilket tar sig olika uttryck; från lobbyarbete på nationella nivåer för att få stöd beviljat till konkreta infrastrukturprojekt (broar, vägar) via samordnade dialog med transportmyndigheter för att säkerställa en sammanhängande tillgänglighet i gränsregionen till lokal och regional uppbackning för att upprätthålla flyg- och båttrafik – och fokus kan ligga på tillgänglighet inom regionen eller till och från regionen.

Myndighetsintegration

Gränsregionen är en konstruerad enhet, varför en mycket viktig del av gränskommittéernas arbete handlar om att ständigt arbeta för att upprätthålla samhörighet. Det gäller både i gränsregionen som helhet (medborgare, företag, organisationer och föreningar) och internt inom gränskommittén, där engagemanget och åtagandet från medlemsorganisationerna är otroligt viktigt för det fortsatta gränsöverskridande arbetet. Därför är gränskommittéernas viktigaste funktion beträffande

integration av myndigheter på båda sidor om gränsen att få medlemsorganisationerna att även i fortsättningen anse att det gränsöverskridande samarbetet är viktigt och att få dem att tänka över gränsen när initiativ ska påbörjas och problem ska lösas.

Eftersom det finns stora skillnader i gränskommittéernas organisatoriska uppbyggnad finns det även skillnader mellan vilka myndigheter som involveras i detta interna integrationsarbete. För de

gränskommittéer som uteslutande består av samarbete mellan kommuner (ARKO, Tornedalsrådet), rör det sig därför om de lokala myndigheterna, medan övriga gränskommittéer även involverar regionala offentliga myndigheter och handelskammare. NORA intar en speciell position i det här sammanhanget i det att deras medlemmar är de nationella myndigheterna i Grönland, Island och Färöarna, förutom de västnorska fylkeskommunerna.

De enskilda projekten och samarbetsaktiviteterna i gränsregionerna innebär också att aktörer på varierande administrativa nivåer samarbetar inom olika tematiska områden. De administrativa nivåerna varierar både för att involvering av flera administrationsnivåer kan vara nödvändig i det enskilda projektet och för att ett tema som ligger inom regionala myndigheters ansvarsområde i ett land kan vara ett kommunalt ansvar i ett annat, exempelvis kustzonsplanering. Beroende på projektets karaktär kan denna myndighetsintegration tvärs över landsgränserna variera från funktionell informationsutväxling till mer konkret problemlösning.

Allt agerande inom gränsregionalt samarbete bygger dock i grunden på information om den andra parten, varför bara det att ha en organisation som gränskommittén, som känner till båda de administrativa systemen, är värdefullt.

Gränskommittéerna samlar aktörer på både lokal och regional nivå och representerar en arena där en sådan samordning tvärs över olika administrativa nivåer kan utforskas närmare med utgångspunkt i väl förankrade samarbetsrelationer.

Utbudet av offentliga välfärdstjänster är en speciell utmaning i glesbefolkade områden. Säkerställande av civil beredskap, hälsa, utbildning och omsorg är tjänster som är en fortsatt utmaning i många gränskommuner. Samarbete kring sådana tjänster mellan lokala och regionala myndigheter, eventuellt nationella i vissa fall, framstår som en viktig del av myndighetsintegrationen i gränsregionerna; liksom också nedbrytningen av gränshinder kräver en hög grad av myndighetsintegration.

Nordiska ministerrådets roll

Stöd

Både drift- och projektstöden från Nordiska ministerrådet spelar en mycket viktig roll i gränskommittéernas arbete, både i form av det ekonomiska stödet och i signalvärdet av att ha valts ut till att få stöd.

Driftstödet är naturligtvis viktigt för att upprätthålla det gränsregionala samarbetet. Stöd till en kontinuerlig drift påverkar gränskommitténs möjlighet att på lång sikt fungera som den naturliga organisation där regionens gränsöverskridande samarbete förankras. En kontinuerlig institution innebär att det finns en regional organisation i området som är den naturliga samlingspunkten för frågor om regionalt samarbete, och som kan bilda utgångspunkt för t.ex. Interreg-ansökningar.

Likaså spelar projektstödet från NMR en mycket viktig roll för gränskommittéernas aktiviteter; det gäller naturligtvis de projekt som uteslutande finansieras via NMR:s projektstöd, men också de projekt där gränskommittéerna bidrar med medfinansiering är ofta beroende av att de kan ordna denna medfinansiering för att vara berättigade att söka ytterligare finansiering från annat håll. I takt med att det blir allt svårare att ordna nationell projektfinansiering blir NMR:s bidrag viktigare som medfinansieringskälla.

För en ny gränskommitté som TRUST

Hedmark-Dalarna finns det ett stort signalvärde i att NMR har valt att stödja deras arbete. Det har betydelse både internt i gränskommittén – för medlemsorganisationernas engagemang och vilja att lägga resurser på det gränsregionala samarbetet – och externt när gränskommittén ska engagera andra partner i sina aktiviteter. Också de etablerade gränskommittéerna har uttryckt att det är viktigt för legitimiteten av deras roll och arbete att vara en gränskommitté under Nordiska ministerrådet. Samtidigt fungerar gränskommittéerna också som en lokal och regional förankring av Nordiska ministerrådet via den nära kopplingen mellan gränskommittéernas aktiviteter och drift- och projektstöden från NMR.

Slutligen har samtliga gränskommittéer uttryckt stor tillfredsställelse med att vara en del av en grupp gränskommittéer. De är eniga om att de har mycket att lära av varandra och sätter uppenbarligen stort värde på detta nätverk och ser gärna att det utvecklas ytterligare. I samband med detta ska även nämnas att Nordiska ministerrådet finansierar ett årligt ”Gränsregionalt forum” där gränskommittéernas sekretariat och politiker bjuds in till ett tvådagars seminarium. Programmet varierar från år till år, men syftar till att behandla ämnen som är aktuella för gränskommittéernas arbete. Detta forum fungerar således som mötesplattform för

gränskommittéerna och bidrar därmed till att stärka känslan av att vara en grupp gränskommittéer under Nordiska ministerrådet.

Tematisk betydelse

Temana i NMR:s arbetsprogram har stor betydelse för temana som behandlas av gränskommittéerna vad gäller både finansiering och politisk uppmärksamhet. Projektstödet tilldelas projekt vars tema stämmer överens med NMR:s prioriteringar, och således påverkar NMR direkt gränskommittéernas arbetsområden. Den politiska uppmärksamheten består först och främst av att vissa ämnen blir enklare att formulera politiskt i regionen om NMR har presenterat temat i sitt handlingsprogram.

Alla kommittéer är dock inte eniga om att de prioriterade temana inom NMR är lika viktiga för deras region, varför det i vissa kommittéer finns skiljaktigheter mellan NMR:s prioriteringar² och gränskommittéernas egna syften och angivna insatsområden. En

framträdande invändning är att vissa arbetsteman som uppfattas som väsentliga i gränsregionerna inte belönas i ÄK-R:s prioriteringar. Ett tydligt exempel på detta är kulturprojekt, som sett utifrån ett gränsregionalt perspektiv är avgörande för den generella socioekonomiska utvecklingen i regionen, men då kulturområdet hör till ÄK-K snarare än ÄK-R (varifrån gränskommittéernas stöd kommer) upplevs här en skiljaktighet mellan NMR:s tematiska prioriteringar och gränskommittéernas önskemål och behov. Gränskommittéerna uttrycker generellt ett önskemål om en bättre dialog med ÄK-R angående de tematiska prioriteringarna.

I frågan om vilka temana som framför allt lämpar sig för arbetet i gränsregional regi, finns det inte nödvändigtvis en oenighet med NMR:s prioriteringsområden, men från gränskommittéernas sida vore det önskvärt att mer hänsyn togs till den lokala och regionala kontexten samt att det fanns utrymme för andra satsningar, t.ex. kultur och identitet.

Interreg-anknytning

De 11 gränskommittéerna är involverade i Interreg-programmen på vitt skilda sätt, allt från TRUST Hedmark Dalarna, vars etablering härrör ur ett Interreg-projekt, via NORA, som inte själva deltar men gärna hjälper till med medfinansiering om projektet överensstämmer med deras syfte, till de övriga gränskommittéerna som i hög grad själva är projektdeltagare. Eftersom Öresundskommittén är värdorganisation för Interreg-sekretariatet för Interreg IV A Öresundsregionen och Interreg IV A delprogram Öresund kan de inte själva delta aktivt i Interreg-projekt. Men den nära kopplingen mellan Öresundskommitténs sekretariat och Interreg-sekretariatet innebär att Interreg-programmen ändå indirekt utgör en del av medlemsorganisationernas gränsregionala aktiviteter då Öresundskommitténs medlemsorganisationer kan delta i Interreg-projekt utanför Öresundskommittén.

För gränskommittéerna som helhet innebär Interreg-programmen först och främst en möjlighet att erhålla extern finansiering av fler och större projekt inom deras tematiska arbetsområden. Således bidrar Interreg-programmen till att fler av de önskade NMR-initiativen genomförs, och för flera gränskommittéer har involvering i Interreg-projekt varit en av de viktigaste projektaktiviteterna de senaste åren. Samtidigt har det

nordiska gränskommitté-arbetet inneburit att det har funnits en plattform varifrån Interreg-projekten kan ansökas och utföras: ”It makes a considerable difference whether INTERREG support was accommodated into existing local cross-border cooperation structures or whether the launch of INTERREG actually triggered cross-border cooperation initiatives that had not been existing beforehand”³. Framgången med Interreg-projekten i de nordiska länderna kan därför sägas vara betingade av erfarenheten och traditionen av gränsöverskridande regionalt samarbete.

När Interreg sjösattes ledde detta till hård konkurrens mellan nya och mer väletablerade samarbetsorganisationer i europeiska gränsregioner. Ett kännetecken för de väletablerade nordiska gränskommittéerna är att de har gett representanter för lokala och regionala myndigheter en framträdande roll i detta arbete. I de nordiska länderna är Interreg A-programmen för många en arena för regionala aktörer.

Interreg-programmen har satt standard för hur gränsregionalt samarbete kan genomföras i form av program, utvalda prioriterade (samarbets-)områden och projekt. De nordiska gränskommittéerna var väl rustade att använda Interreg som ett kompletterande finansieringsinstrument. Inledningsvis tog några av de

² I NMR:s Gränsregionala strategi 2009– 2012 är prioriteringarna: Utveckling av konkurrenskraft inom näringslivet; identifiering av nedbrytning av gränshinder; bärkraftiga och klimatvänliga miljö- och energilösningar; samt infrastruktur.

³ Perkman, M. (2003). Cross-border regions in Europe: significance and drivers of regional cross-border co-operation IN European Urban and Regional Studies, vol. 10, no. 2: 153-171, p. 156.

NMR-stöttade samarbetsorganisationerna, exempelvis Skärgårdssamarbetet, Nordkalotträdet, Kvarkenrådet och Öresundskommittén, ansvar för att utveckla Interreg IIA-program (1996–1999) och även för att förverkliga dem, liksom Kvarkenrådet också spelade en avgörande roll i Interreg III-programmet.

Interreg innebär emellertid en större administrativ börda vid genomförandet av gränsregionala samarbetsinitiativ, och de EU-direktiv som styr detta samarbete har gjort det något svårare att genomföra några av de tematiska samarbeten som dominerade de nordiska gränsregionala samarbetena från slutet av 1970-talet och fram till början av 1990-talet.

Från mitten av 1990-talet och ett decennium framåt i tiden var lokala myndigheter mycket starkare representerade i de nordiska Interreg A-programmens

styrande organ. Under programperioden 2007–2013 har de och tillika vissa av gränskommittéerna haft en mer tillbakadragen position vad gäller genomförandeorganisationen i Interreg A-programmen än tidigare. Gränskommittéerna är emellertid en viktig erfarenhetsbank som kan bistå Interreg-programmen som lokala informationspunkter (som i Interreg IV A Botnia-Atlantica-programmet), som projektskapare eller som projektpartner (i samtliga Interreg IV A-program). Enstaka nordiska gränsregionala samarbetsorganisationer har vidare sett till att utvidga sina geografiska täckningsområden så att de stämmer överens med programområdena i Interreg-programmen. På så vis fortsätter Interreg att vara en katalysator för många av aktiviteterna i gränskommittéerna.

Referenser

Neubauer J.; Dubois A.; Hanell T.; et al (2007). Regional Development in the Nordic Countries 2007, Nordregio, Stockholm

Nordiska Ministerrådet (2009). Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2009-2012

Nordiska Ministerrådet. Grenseregional strategi 2009-2012

<http://www.norden.org/da/nordisk-ministerraad/ministerraad/nordisk-ministerraad-for-erhvervs-energi-og-regionalpolitik-mr-ner/strategi/grenseregional-strategi-2009-2012/>

Perkmann M. (2003). Cross-border regions in Europe: significance and drivers of regional cross-border co-operation. European Urban and Regional Studies vol. 10 no. 2; 153-171.

NSIs - National statistical institutes:

- Danmarks Statistik (Statistics Denmark) - <http://www.dst.dk/>
- Hagstova Føroya (Statistics Faroe Islands) - <http://www.hagstova.fo/>
- Hagstofa Íslands (Statistics Iceland) - <http://www.hagstofa.is/>
- Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqissartarfik (Statistics Greenland) - <http://www.stat.gl/>
- Statistiska centralbyrån (Statistics Sweden) - <http://www.scb.se/>
- Statistisk sentralbyrå (Statistics Norway) - <http://www.ssb.no/>
- Tilastokeskus (Statistics Finland) - <http://www.stat.fi/>

www.arko-regionen.org

www.bothnianarc.net

www.granskommitten.com

www.kvarken.org

www.mittnorden.net

www.nora.fo

www.nordkalottradet.nu

www.oresundskomiteen.dk

www.regiondalarna.se/Verksamhet/Vara-projekt/TRUST/

www.skargarden.com

www.tornedalen.org

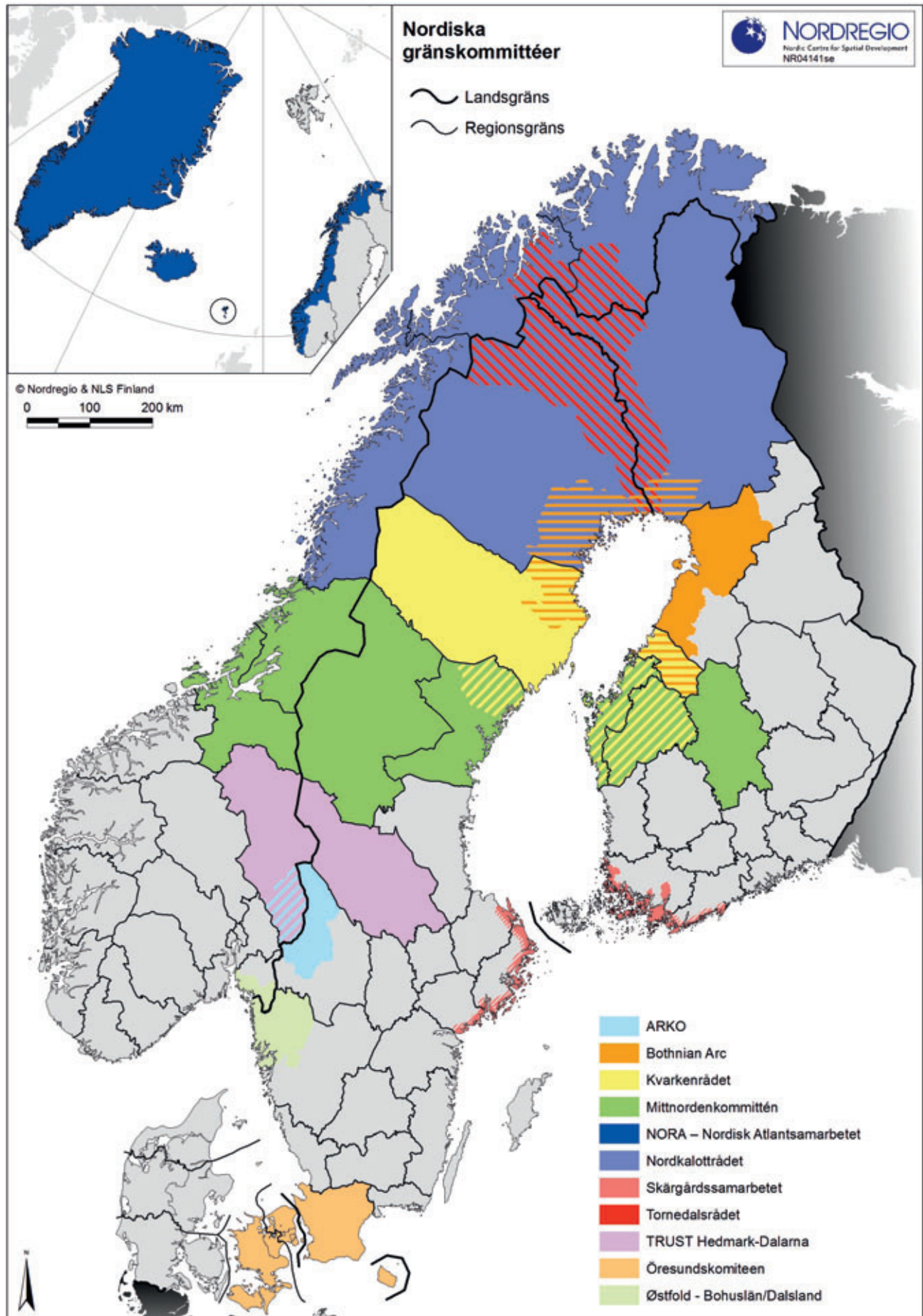
www.trusthedmark-dalarna.com

Bilaga 1:

Översiktskarta över de 11 gränsregionernas läge

Bilaga 2:

Översiktstabell över gränskommittéerna med information om kommittéernas geografiska område; deras medlemsorganisationer samt etableringsår.

Region	Land	Medlemsorganisationer	Areal (km ²)	Invånare	Befolknings- täthet (inv./km ²)	Etableringsår
ARKO www.arko-regionen.org	Norge	7 kommuner Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal, Kongsvinger, Grue, Åsnes och Våler 4 kommuner Arvika, Eda, Torsby och Sunne	13 000	115 000	9	1967
Bothnian Arc http://bothnianarc.net	Sverige	7 kommuner Haparanda, Kalix, Luleå, Boden, Älvsbyn, Piteå och Skellefteå 5 regionkommuner Kemi-Torneå, Uleåborgsbågen, Uleåborg, Brahestad och Ylivieska 1 landskapsförbund Mellersta Österbotten	50 000	700 000	14	1999
Kvarkenrådet www.kvarken.org	Sverige	1 kommun Örnsköldsvik 1 region Västerbotten 3 kommuner Vasa, Seinäjoki och Karleby 3 landskapsförbund Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten	93 000	750 000	8	1972

<p>Mittnordenkommittén www.mittnorden.net</p>	<p>Norge</p> <p>Sverige</p> <p>Finland</p>	<p>2 fylkeskommuner Nord-Trøndelag och Sør-Trøndelag</p> <p>2 landsting och 2 kommunförbund Jämtland och Västernorrland</p> <p>3 landskapsförbund Mellersta Finland, Södra Österbotten och Österbotten</p> <p>1 regional organisation Svenska Österbottens förbund för kultur och utbildning</p>	<p>150 000</p>	<p>1 400 000</p>	<p>9</p>	<p>1977</p>
<p>NORA www.nora.fo</p>	<p>Grönland</p> <p>Island</p> <p>Färöarna</p> <p>Norge</p>	<p>Landstyret</p> <p>Regeringen</p> <p>Landstyret</p> <p>9 Fylkeskommuner i Kustnorge Rogaland, Hordaland, Sogn och Fjordane, Møre och Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms, och Finnmark</p>	<p>2 480 000 <small>(varav isfritt område: 720.000)</small></p>	<p>2 500 000</p>	<p>1 (3,5)</p>	<p>1996</p>
<p>Nordkalotträdet www.nordkalottradet.nu</p>	<p>Norge</p> <p>Sverige</p> <p>Finland</p>	<p>3 fylkeskommuner Finnmark, Troms och Nordland</p> <p>Kommunernas centralförbund</p> <p>1 länsstyrelse och 1 landsting Norrbotten</p> <p>Kommunförbundet Norrbotten</p> <p>Norrbottens handelskammare</p> <p>1 landskapsförbund och 1 ELY-central Lappland</p> <p>Lapplands handelskammare</p> <p>1 kommunrepresentant</p>	<p>305 000</p>	<p>900 000</p>	<p>3</p>	<p>1967</p>

Skärgårdssamarbetet www.skargarden.com	Sverige	3 länsstyrelser Stockholm, Södermanlands och Uppsala 3 landsting Stockholm, Södermanlands och Uppsala 2 landskapsförbund Egentliga Finland och Nyland	-	65 000	-	1978
Tornedalsrådet www.tornedalen.org	Norge Sverige Finland	4 kommuner Storfjord, Nordreisa, Kåfjord och Kautekeino 4 kommuner Haparanda, Övertorneå, Pajala och Kiruna 6 kommuner Enontekiö, Muonio, Kolari, Pello, Ylitornio och Tornio	63 000	95 000	1,5	1987
TRUST Hedmark-Dalarna www.trusthedmark-dalarna.com	Norge Sverige	1 fylkeskommun och 1 fylkesman Hedmark 1 region och 1 länsstyrelse Dalarna	56 000	465 000	8	2008
Öresundskommittén www.oresundskomiteen.dk	Danmark Sverige	2 regioner Hovedstaden och Sjælland 3 kommuner København, Frederiksberg och Bornholm 2 kommunkontakttråd Hovedstaden och Sjælland 1 region Skåne 4 kommuner Malmö, Lund, Landskrona och Helsingborg	20 000	3 700 000	185	1993

<p>Østfold-Bohuslän/ Dalsland</p> <p>www.granskommitten.com</p>	<p>Norge</p> <p>Sverige</p>	<p>8 kommuner Halden, Aremark, Fredrikstad, Sarpsborg, Hvaler, Rygge, Råde och Moss</p> <p>1 fylkeskommun Østfold</p> <p>14 kommuner Strömstad, Tanum, Munkedal, Sotenås, Lysekil, Orust, Uddevalla, Dals-Ed, Bengtsfors, Amål, Mellerud, Färgelanda, Vänersborg och Trollhättan</p> <p>1 region Västra Götaland</p>	<p>9 500</p>	<p>468 000</p>	<p>49</p>	<p>1980</p>
--	--	--	--------------	----------------	-----------	-------------

Bilaga 3:

Faktablad om varje enskild gränskommitté med information om vision, organisationsstruktur, prioritetsområden, finansiering* samt projekt*- och driftverksamhet.

* Här är det viktigt att notera att den omnämnda årliga omsättningen och projektvolymen för år 2009 inte nödvändigtvis är representativ för alla år. Situationen år 2009 presenteras endast för att ge en indikation på omfattningen av gränskommittéernas aktiviteter.

ARKO

Vision

Målsättningen för verksamheten i ARKO är att utveckla regionen som mötesplats över gränsen, stärka bosättningen och skapa ökad sysselsättning.

Medlemmar

Norge Sør-Odal, Nord-Odal, Kongsvinger, Grue, Åsnes, Våler samt Eidskog kommuner

Sverige Sunne, Torsby, Eda samt Arvika kommuner

Gränsregionen

De 11 kommunerna i ARKO täcker en yta på ca 13.000 km² och i området bor drygt 115.000 invånare.

Organisationsstruktur

ARKO blev etablerat 1967 och leddes fram till 2009 av en styrgrupp bestående av kommuncheferna och ordförandena i de 11 medlemskommunerna. Dessa 22 medlemmar träffades minst 2 gånger per år. Bland styrgruppens medlemmar inrättades en arbetsgrupp bestående av 3 politiker och 2 ämbetsmän – 3 norska och 2 svenska.

Från 2010 leds ARKO:s arbete av en ordförande och en styrgrupp. Styrgruppen minskades från de tidigare 22 medlemmarna till 4 medlemmar – 2 politiker och 2 ämbetsmän. Den tidigare arbetsgruppen har tagits bort.

Två gånger per år hålls medlemsmöte där det beslutas om stadgar, budget, handlingsprogram, årsresultat med mera. På dessa möten representeras medlemskommunerna av kommunalråd och kommunchef, totalt 22 medlemmar.

ARKO har en anställd i sekretariatet beläget i Morokulien Infocenter, mitt på Riksgränsen.

Finansiering

ARKO finansieras dels med stöd från Nordiska ministerrådet och dels med medlemsavgift från medlemskommunerna. 2009 hade ARKO drygt 1,4 miljoner SEK i total omsättning, varav NMR:s stöd utgjorde 61%, medlemsavgifter 26% och andra bidrag 13 %.

Fokusområden

I sin senaste handlingsplan har ARKO valt ut följande tre insatsområden: näringsliv– tillväxt – innovation; hållbar utveckling – infrastruktur; samt kultur – språk – identitet

Projekt-volym i 2009

3 projekt

Beskrivning av projektverksamhet

Projektverksamheten är för ARKO-regionen ett sätt att nå och finansiera de mål som finns i handlingsplanen. Framförallt vill ARKO verka för samarbetsprojekt- och aktiviteter med aktörer inom olika områden, men i vissa fall också driva egna projekt/aktiviteter. Genom ett aktivt och kontinuerligt informationsarbete och nätverksbyggande med samarbetspartners, kommunala organisationer, föreningar/organisationer, nätverk och företag om nationella och EU:s projektmöjligheter bidrar ARKO till att utveckla fokusområdena näringsliv, infrastruktur och kultur. Här kan nämnas Gränstjänsten, Näringslivsmässa inom trä, Finnskogsleden, Kulturseminarier, Morokulien 50 år och Klimatfilmfestival.

Driftaktiviteter

Medlemskommunernas informationsutbyte sker via möten, e-mails och brev. ARKO är en nätverksbyggande organisation där information sprids via interna och externa möten samt via nyhetsbrev. Information och trycksaker till externa intressenter publiceras också vid olika tillfällen.

Bothnian Arc

Vision

Regionen Bottenviksbågen ska utvecklas till norra Europas mest funktionellt integrerade gränsregion samt till Europeiska unionens nordligaste koncentration av industri, forskning och kompetens.

Medlemmar

Sverige Haparanda, Kalix, Luleå, Boden, Älvsbyn, Piteå samt Skellefteå kommuner

Finland Kemi-Torneå, Uleåborgsbågen, Uleåborg, Brahestad och Ylivieska regionkommuner samt Mellersta Österbottens förbund

Gränsregionen

Bottenviksbågen är en kustzon runt Bottenviken i den nordligaste delen av Östersjön. Området omfattar ca 50 000 km² och där bor ca. 700 000 invånare.

Organisationsstruktur

Bothnian Arc är en ekonomisk förening som är registrerad i Sverige och föreningens säte är i Haparanda. Föreningen bildades år 2002. Samarbetet i regionen inleddes redan 1998 med tre projekt samlade under det gemensamma paraplyprojektet Bottenviksbågen.

Årsstämman är högsta beslutande organ och sammanträder en gång per år. Alla medlemmar har en representant i årsstämman. På årsstämman väljs styrelsen med 13 ordinarie medlemmar och deras ersättare. Ordförande och styrelseledamöter väljs för en mandatperiod av två år. Ordförandeskapet växlar för varje mandatperiod mellan Sverige och Finland. Styrelsen har valt ett arbetsutskott som har fem ordinarie medlemmar, fem ersättare och två adjungerade medlemmar.

Bothnian Arc:s huvudkansli finns i Haparanda och ett arbetsrum i Uleåborg och Luleå. Föreningen har en verkställande direktör och en anställd i kansliet.

Finansiering

Bothnian Arc:s verksamhet finansieras med medlemsavgifter, stöd från Nordiska Ministerrådet och potentiellt från andra finansiärer. I 2009 var omsättningen ca 2 577 000 SEK. Intäkterna fördelades enligt följande: medlemsavgifter 55%, Nordiska Ministerrådet 45%.

Fokusområden

Föreningen följer en treårig verksamhetsplan. Prioriterade insatsområden för 2009-2011 är: Ökning av regionalt samarbete och aktivering av aktörer; Intressebevakning; Aktivering av samarbete mellan företag och organisationer; Ökning av projekt i Bottenviksbågeregionen; samt Marknadsföring och information av Bottenviksbågen.

Projektvolym i 2009

Bothnian Arc har inte varit huvudman för några projekt under 2009, men föreningen har medverkat i fyra pågående EU-projekt. Föreningen har medverkat i flera olika grupper som arbetat med att bilda och utveckla nätverk och/eller planerat nya projekt i regionen. Bothnian Arc har också samverkat med Tornedalsrådet i tre olika aktiviteter.

Beskrivning av projektverksamhet

Bothnian Arc deltar i genomförande av pågående projekt och stimulerar initiativ till nya projekt i hela Bottenviksbygoregionen. Seminarier och sammankomster arrangeras mellan olika aktörer och sektorer för att initiera till gemensamma Interreg-projekt. Bothnian Arc kan söka finansiering bl.a. från Interreg IV A Nord programmet för egna projekt men i första hand ska föreningen verka som initiativtagare, rådgivare och medsökande när andra aktörer ansöker om medel till gränsöverskridande projekt.

Driftaktiviteter

Bothnian Arc stimulerar och aktiverar aktörer till konkret gränsöverskridande samarbete genom ökning av nätverksbyggande och projektverksamhet. Arbetet för att avskaffa gränshinder förstärks genom att flera aktörer inom olika områden samarbetar aktivt över gränsen. Bothnian Arc har fortlöpande kontakt med aktörer, tjänstemän och beslutsfattare på nationell, nordisk och europeisk nivå samt inom Östersjöområdet.

Vision

Föreningen skall verka för att Kvarkenregionen vidareutvecklas som en funktionell, konkurrenskraftig och väl integrerad gränsregion i norra delen av Östersjöregionen, med god transportinfrastruktur och goda kommunikationer både internt och mot övriga världen och med en aktiv roll i det nordiska och europeiska samarbetet.

Medlemmar

Sverige Region Västerbotten och Örnsköldsviks kommun

Finland Österbottens förbund, Södra Österbottens förbund, Mellersta Österbottens förbund, Vasa, Karleby, Seinäjoki och Jakobstad

Övriga 21 medlemmar (kommuner, skolor, organisationer, föreningar mm)

Gränsregionen

Kvarkenregionen har 750 000 invånare. Ytan är 550 km x 250 km och delas av en havsgräns på 80 km som trafikerar av en reguljär färjeförbindelse som tar 4,5 timmar. Av befolkningen på finska sidan av Kvarkenregionen har ca 22 % svenska som modersmål.

Organisationsstruktur

Kvarkenrådet är en ideell förening som är registrerad i Finland. Kvarkenrådet bildades år 1972. Arbetet leds av en styrelse bestående av 12 ledamöter. Varje ledamot har en personlig ersättare. Styrelsen träffas 4-5 gånger per år.

Årsmöte arrangeras 1 gång per år. Till årsmötet inbjuds huvudmedlemmarnas representanter, totalt 26 personer, som har rösträtt. Övriga medlemmar har närvaro och yttranderätt. Projektverksamheten leds av egna separata styrgrupper.

Kvarkenrådets huvudkansli finns i Vasa, och ett arbetsrum finns i Umeå. Kvarkenrådet har två ordinarie anställda; direktör och assistent. Under år 2009 har Kvarkenrådet haft 8 projektanställda på heltid eller deltid samt 8-10 konsulter kopplade till olika projekt.

Finansiering

Kvarkenrådets verksamhet finansieras genom medlemsavgifter, Nordiska ministerrådet och projektmedel.

Kvarkenrådet hade år 2009 en total omsättning på ca 1 miljon €. Intäkterna för år 2009 fördelas enligt följande: medlemsavgifter 22%, Nordiska ministerrådet 27% och projektmedel 51 %. Med Nordiska ministerrådet medel medfinansierades år 2009 4 egna projekt och 5 projekt som ägs av någon annan part.

Fokusområden

Kvarkenrådet följer treåriga handlingsprogram. Fokusområden för åren 2010-2012 är; transport/infrastruktur, näringsliv, miljö- och energifrågor samt att överbygga gränshinder i vid bemärkelse.

Projektvolym i 2009

Kvarkenrådet driver för tillfället i egen regi två stora EU-finansierade projekt och ett mindre. Kvarkenrådet medfinansierar och medverkar även aktivt i 7 andra stora gränsregionala, främst EU-finansierade, projekt. Projekten består av tiotals mindre helheter/aktiviteter.

Beskrivning av projektverksamheten

Projektverksamheten är ett sätt att nå och finansiera de mål som är uppställda för Kvarkenrådet och som följer Nordiska ministerrådets prioriteringar. Genom att driva egna EU-projekt har Kvarkenrådet en tydlig roll och tydligt ansvar i gränsregionala frågor. Kvarkenrådet jobbar även aktivt med att starta upp nya projekt, hitta samarbetspartners, sammankalla till möten, arrangera informationstillfällen och medfinansiera projekt. Infrastrukturen är en av de högst prioriterade projektverksamheterna för Kvarkenrådet eftersom fungerade trafik mellan Sverige och Finland över havsgränsen är en förutsättning för allt gränsregionalt samarbete.

Driftaktiviteter

Förutom bas- och projektverksamhet arbetar Kvarkenrådet aktivt med att bilda och upprätthålla olika gränsöverskridande nätverk/mötesplatser, informationsinsatser, intressebevakning och erfarenhetsutbyte. Kvarkenrådet upprätthåller även uthyrningsservice av simultantolkningsanläggning för både små och stora konferenser i både Sverige och Finland.

Mittnordenkommittén

Vision

Mittnordenkommittén samarbetar med avsikt att främja hållbar utveckling och tillväxt i Mittnorden baserat på historisk och kulturell samhörighet och gemensamt regionalt utvecklingsintresse.

Medlemmar

- Norge* Nord-Trøndelag och Sør-Trøndelag Fylkeskommuner
- Sverige* Landstingen och Kommunförbunden i Jämtland och Västernorrland
- Finland* Österbottens, Södra Österbottens och Mellersta Finlands förbund samt Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur
- Övriga* Länsstyrelserna i Jämtland och Västernorrland samt Satakunta förbund

Gränsregionen

Mittnordenregionen har ca. 1.400.000 invånare och täcker de mittnordiska regionerna från Norges kust, genom mellersta Sverige, över Bottenhavet och till Mellersta Finland.

Organisationsstruktur

Mittnordenkommittén är en ideell förening registrerad i Sverige. Mittnordenkommittén bildades som formell nordisk gränskommitté 1978 men samarbetet sträcker sig längre tillbaka i tiden. Arbetet leds av en ledningsgrupp bestående av sju ledamöter, en från vardera medlemsregion. Ledningsgruppen träffas 3-4 gånger per år. Mittnordenkommittén som är högsta beslutande organ träffas för vår och höstmöten.

Mittnordenkommitténs kansli finns i Härnösand, Västernorrland samt via kontor i Jyväskylä, Mellersta Finland. Under år 2009 hade Mittnordenkommittén tre anställda; kanslichef, kommittésekreterare samt ekonom. Som stöd har kansliet en resursgrupp med tjänstemannarepresentanter från samtliga medlemsregioner. Därtill finns ett antal tematiska arbetsgrupper, projektgrupper samt nätverk.

Finansiering

Mittnordenkommittén finansieras av intäkter från medlemmar och partners samt Nordiska ministerrådet. Totalomsättningen för 2009 var drygt 2 700 000 SEK. Av intäkterna 2009 utgjorde medlemsavgifter 44% och bidrag från Nordiska ministerrådet 56%. Förändrade betalningsrutiner från Nordiska ministerrådet gör att angiven fördelning inte är rättvisande över tid. Mittnordenkommittén medverkade under 2009 i projekt med en total omslutning om drygt 47 000 000 SEK, varav den största delen utgörs av EG:s strukturfonder.

Fokusområden

Mittnordenkommittén arbetar utifrån en treårig strategi, *Mittnordisk samverkan – strategisk inriktning för 2009-2011*. Inom samarbetet prioriteras gränsöverskridande samarbete för att stärka innovativa och företagsamma miljöer, förbättra de öst-västliga kommunikationerna, främja kultur och upplevelsenäringar och nordisk gemenskap samt utveckla miljöteknik och förnyelsebar energi.

Projektvolym i 2009

Mittnordenkommittén deltar aktivt i elva projekt som i huvudsak finansieras av EG:s strukturfonder (Sverigenorgeprogrammet, Botnia-Atlanticprogrammet, Östersjöprogrammet samt mål2). Mindre gränsregional projekt och förstudier bedrivs där endast lokal och regional finansiering finns.

Beskrivning av projektverksamhet

Mittnordenkommittén ska genom medfinansiering delta i projekt, förstudier och kortvariga aktiviteter utifrån prioriteringar fastställda av kommittén och Nordiska ministerrådet. Mittnordenkommittén ska också initiera, vara proaktiv och driva projekt med tydlig mittnordisk profil.

Mittnordenkommittén ska enbart driva de projekt där ingen annan tydlig projektägare finns.

Mittnordenkommitténs ordinarie verksamheter ska inte på något sätt finansieras av projektmedel.

Driftaktiviteter

Mittnordenkommittén bevakar samt deltar i policyprocesser genom framtagandet av dokument och positionspapper till nationella myndigheter och EU:s institutioner samt genom aktivt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper eller i liknande arbetsgrupper på nationell, nordisk och internationell nivå.

Mittnordenkommittén arbetar för att stimulera befintliga nätverk inom det mittnordiska samarbetsområdet samt att bidra till att nya nätverk skapas där behov identifieras.

Vision

NORA ska stärka samarbetet i Nordatlanten för att på så vis skapa en kraftfull nordisk region som kännetecknas av en stark, bärkraftig, ekonomisk utveckling – både mellan de 4 medlemsländerna och i allt större omfattning med de västliga grannregionerna.

Medlemmar

Grönland Grönlands självstyre

Island Islands regering

Färöarna Färöarnas landstyre

Norge Rogaland, Hordaland, Sogn och Fjordane, Møre och Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms samt Finnmark Fylkeskommuner

Gränsregionen

NORA-regionen omfattar Grönland, Island, Färöarna och Kustnorge. Tillsammans utgör den en land- och havsareal som är större än Kontinentaleuropa. Det bor ca 2,5 miljoner människor i regionen.

Organisationsstruktur

NORA är ett samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet hemmahörande på Färöarna. Det upprättades 1996.

Kommittén för NORA består av 12 medlemmar, varav upp till 3 väljs av vart och ett av de deltagande länderna. Medlemmarna väljs för en period på 4 år. Varje land har en röst i kommittén och kommittén är beslutsmässig med en medlem från varje land. Kommittén träffas en gång per år.

Kommittén väljer ett arbetsutskott bland kommittémedlemmarna och dessa väljs för ett år i taget och träffas 3–4 gånger per år.

NORA:s huvudsekretariat ligger i Tórshavn på Färöarna och har 3 anställda. I de övriga länderna bemannar 4 kontaktpersoner sekretariatet i Island, Grönland, Väst- samt Nordnorge.

Finansiering

NORA finansieras av Nordiska ministerrådet samt ett nationellt bidrag från samarbetets fyra deltagare; Färöarna, Grönland, Island och Kustnorge. Därutöver erhåller NORA ett varierande bidrag från Västnordenfondens eventuella överkott – 2009 var NORA:s andel av detta 125 000 DKK. 2009 utgjorde Nordiska ministerrådets bidrag 76 % av den totala finansieringen, medlemsbidrag 18 % och övrigt stöd 6 %. Den totala omsättningen 2009 var ca 9,5 miljoner DKK.

Fokusområden

Ramen för NORA:s arbete är fastställd i Strategiprogrammet 2005–2010 och detta program omvandlas varje år till en mer konkret handlingsplan. Generellt sett arbetar man för en bärkraftig utveckling – såväl ekonomiskt och socialt som miljömässigt. Mer specifikt arbetar man inom följande sektor- och insatsområden: Marina resurser, Transport, Turism, Informations- och kommunikationsteknologi samt Övrigt regionsamarbete. Stöd ges till lokala och regionala initiativ som kan stärka det regionala samarbetet eller leda till utveckling av nya betydelsefulla samarbetsområden, även om dessa ligger utanför de valda insatsområdena.

Projektvolym i 2009

NORA startade och arbetade vidare på 12 strategiska initiativ 2009 samt medfinansierade 27 externa projekt.

Beskrivning av projektverksamhet

En väsentlig del av NORA:s verksamhet är projektstödet till externa projekt i regionen inom de nämnda insatsområdena. Stöd kan ges till samarbetsprojekt som omfattar partner från minst två av de fyra NORA-länderna.

2009 har NORA startat en rad strategiska aktiviteter som ska synliggöra NORA som en strategisk-politisk organisation som bidrar till debatten om viktiga regionala problemställningar. Dessa aktiviteter omfattar större fokus på de demografiska utmaningarna och konsekvensen av klimatförändringar i NORA-länderna, en OECD-analys av regionen samt större samarbete med Nordens västliga grannar.

Driftaktiviteter

NORA arbetar kontinuerligt för att skapa och upprätthålla politiska och fackliga arenor där nordatlantiska problemställningar kan diskuteras och gemensamma strategier kan utvecklas. Huvudsekretariatet och de fyra regionala sekretariaten sköter den löpande administrationen och övervakningen av det pågående projektarbetet. Därutöver utgör förmedlingsaktiviteter en väsentlig del av den dagliga driften. NORA ger ut nyhetsbrevet "Nordatlanten" varje månad, utarbetar årsrapporter och prioriterar hemsidan högt.

Nordkalotträdet Pohjoiskalotin neuvosto

Vision

Nordkalotträdet vill genom sitt arbete stödja en ekonomiskt, socialt och miljömässigt välbalanserad utveckling på Nordkalotten och bidra till skapandet av ett starkt europeiskt samarbetsområde i det nordliga Europa med enhetlig identitet och ökad funktionalitet

Medlemmar

- Norge* Finnmark fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, samt Kommunernes centralforbund Nord-Norge
- Sverige* Norrbottens läns landsting, Länsstyrelsen i Norrbotten Kommunförbundet Norrbotten, samt Norrbottens handelskammare
- Finland* Lapplands förbund, Lapplands ELY-central, Lapplands handelskammare, samt 1 kommunrepresentant för Lapplands kommuner
- Övriga* Fylkesmannen i Nordland, i Troms och i Finnmark, Lapplands ELY-central är också med i Nordkalottens miljöråd

Gränsregionen

Nordkalotten omfattar de nordligaste regionerna av Norge, Sverige och Finland. Området ligger till stor del norr om polcirkeln. Nordkalottens totala landsareal är 305.000 km² och invånarantalet närmare 900.000 personer. Nordkalotten är också hemregion för samerna, Nordens urfolk. Området karakteriseras av vacker natur med rika resurstillgångar, gles bebyggelse, långa avstånd och svår tillgänglighet. Invånare har relativt hög utbildnings- och kompetensnivå.

Organisationsstruktur

Nordkalotträdet etablerades 1967. I rådet ingår 12 representanter för de regionala myndigheter och organisationer som är ansvariga för regional utveckling. Nordkalotträdet sammanträder 2-3 gånger om året.

Nordkalotträdet's beredningsgrupp består av 5 medlemmar, en tjänsteman från respektive region. Beredningsgruppen ansvarar för den löpande verksamheten och har beslutsmöten 6-8 gånger om året.

Vid behov kan Nordkalotträdet tillsätta arbetsgrupper för tidsbegränsade uppdrag. För miljö- och naturvårdssamarbetet har man bildat en nätverksgrupp: Nordkalottens miljöråd.

Nordkalotträdet fungerar alltid under någon värdorganisation som är ordinarie medlem i rådet. Rådet har inte någon självständig juridisk status. Nordkalotträdet's sekretariat har sedan 2003 funnits hos Lapplands förbund i Rovaniemi, och sekretariatet har en heltidsanställd.

Finansiering

Nordkalotträdet's verksamhet finansieras till stor del av Nordiska ministerrådet. 2009 utgjorde NMRs bidrag närmare 90 % av Nordkalotträdet's intäkter. Årliga omsättningen ligger runt 490 000 euro.

Sekretariatets driftskostnader betalas till hälften av ordföranderegionens insats. Administrationen omsätter endast 13,5 % av NMRs beviljning, och resten, drygt 400 000 euro delas ut till externa aktörer som projektstöd. Den projektomsättning som Nordkalotten uppnådde med stöd av nordiska medel var 4,73 miljoner euro 2009.

Fokusområden

Nordkalottrådets verksamhet utgår från de långsiktiga prioriteringar som anges i rådets egna 3-åriga handlingsprogram och de prioriteringar som sker på central nordisk nivå genom bl.a. Nordiska ministerrådets strategiprogram och årliga ordförandeskapsprogrammen.

Nordkalottrådet har under 2009 fokuserat på 7 insatsområden: regional konkurrenskraft (inkl. näringslivs- och innovationsutveckling, FoU och entreprenörskap), gränshinder, hållbara miljö- och energilösningar, infrastruktur och kommunikationer, erfarenhetsutbyte och identitetsförstärkning, gemensam förvaltning av miljö- och naturresurser samt informationsarbete.

Projektvolym i 2009

Under 2009 drev Nordkalottrådet ett eget gränshindersprojekt. I tillägg var Nordkalottrådet medfinansierare till 9 Interreg-projekt som inleddes under 2008 och 10 andra fleråriga projekt. Under 2009 beslutade Nordkalottrådet bevilja medel till ytterligare 10 fleråriga Interreg-projekt samt 12 projekt utanför Interreg-systemet. Det totala antalet projekt som rådet medfinansierar och medverkar i är därmed omkring 40.

Beskrivning av projektverksamhet

Nordkalottrådets projektfinansiering är ett viktigt instrument och gör rådet starkare som initiativtagare för nya samarbetsprocesser. Projekt genomförs i huvudsak av externa projektägare. Därmed sprids erfarenheterna och kompetensen av nordiskt gränsregionalt samarbete till en bredare aktörsgrupp, vilket bidrar till att styrka regionens integration.

Nordkalottrådet beviljar nordiska medel till sådana projekt som passar in i rådets fastställda prioriteringar. Rådet står dock aldrig som den enda finansiären i något projekt utan förutsätter att projektaktörerna satsar egna pengar i samarbetet och att andra finansiärer har eventuellt intresse att stödja det. Nordkalottrådets beviljning kan täcka högst 50 % av projektets budgeterade kostnader.

Nordiska medel är viktiga för medfinansiering av Interreg-projekt som kan ha svårigheter att hitta andra nationella finansieringskällor. Interreg-projekten måste också passa in i Nordkalottrådets prioriteringar för att kvalificeras som stödmottagare. Medfinansieringsandelen i Interreg-projekten är mellan 5 och 18 procent av projektets totala budget.

Driftaktiviteter

Nordkalottrådet skapar nätverk och strategiska allianser över riksgränser på Nordkalotten för att främja en hållbar närings- och samhällsutveckling i regionen. Rådet arbetar med intressebevakning speciellt när det gäller frågor som angår alla tre länder så som regionernas framtida status i EU:s sammanhållningspolitik. Nordkalottrådets informationsaktiviteter omfattar dels förmedling av nordisk information på Nordkalotten och dels förmedling av regionaktuella nyheter från eget område i ett nyhetsbrev som kommer ut på nätet 4-6 gånger om året.

Skärgårdssamarbetet

Vision

Skärgårdssamarbetet sammanbinder skärgårdsregionen och arbetar för att dess specifika karaktär kan utvecklas och bevaras på ett hållbart sätt till nytta både för den fast bosatta befolkningen och för besökare.

Medlemmar

Finland Egentliga Finlands förbund samt Nylands förbund

Sverige Stockholm, Södermanlands och Uppsala läns landsting samt Länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands och Uppsala län

Framtill 30:e juni 2010 var också Ålands landskapsregering medlem av Skärgårdssamarbetet.

Gränsregionen

Skärgårdssamarbetet omfattar skärgårdsområdena i de deltagande svenska och finska länen där det bor ca 65 000 människor.

Organisationsstruktur

Skärgårdssamarbetet etablerades 1978 och högsta beslutande organ är Skärgårdshavets samarbetsråd. Samarbetsrådet består av totalt högst 14 ledamöter, varav högst sju från någon av de två delregionerna. Skärgårdshavets samarbetsråds mandatperiod följer mandatperioderna för de organ som utser representanter. Samarbetsrådet skall hålla två ordinarie sammanträden per år.

Samarbetsrådet utser en styrelse bestående av högst 9 ledamöter, tre från Egentliga Finland, en från Nyland, tre från Stockholms län, en från Södermanlands län och en från Uppsala län. Inga suppleanter utses.

Samarbetsstyrelsens uppgift är att bereda och verkställa ärenden som Samarbetsrådet hänskjuter till styrelsen, samt att inför samarbetsrådet aktualisera och bereda frågor som bör bli föremål för behandling.

Skärgårdssamarbetets sekretariat ligger i Åbo och har en person (samarbetschefen) anställd på heltid. Egentliga Finlands förbund handhar det personaladministrativa ansvaret för samarbetschefen samt handhar förvaltningen av de medel som Nordiska ministerrådet årligen ställer till Skärgårdssamarbetets förfogande

Finansiering

Skärgårdssamarbetet finansieras dels av Nordiska Ministerrådet och dels av medlemmarna i partnerskapet. År 2009 var omsättningen ca 143 100 euro, varav Nordiska Ministerrådets bidrag utgjorde 36%.

Fokusområden

Skärgårdssamarbetets prioriteringar utgörs av: utvecklandet av näringsliv och entreprenörskap – med fokus på ungdomar, miljö och energi; demografisk utveckling samt kultur.

Beskrivning av projektverksamhet

Under verksamhetsåret 2009 har Skärgårdssamarbetet utvecklat sin uppsökande verksamhet för att initiera nya projekt genom att sammanföra projektaktörer från de olika skärgårdsregionerna.

Driftaktiviteter

Skärgårdssamarbetets uppgift är att fungera som ett allmänt samarbets- och kontaktorgan i de två skärgårdsregionerna. En central form för verksamheten är att initiera, finansiera och förverkliga gränsöverskridande projekt och evenemang i samarbetsområdet. Skärgårdssamarbetet har fungerat som en central aktör och kontaktskapare inom Interreg-samarbetet.

Vision

Tornedalsrådet har som målsättning att främja Tornedalskommunernas och invånarnas inbördes och internationella samarbete genom att verka för områdets intressen och dess utvecklande samt bevarande av det tornedalska kulturarvet.

Medlemmar

Norge Storfjord, Nordreisa, Kåfjord samt Kautekeino kommuner
Sverige Haparanda, Övertorneå, Pajala samt Kiruna kommuner
Finland Enontekiö, Muonio, Kolari, Pello, Ylitornio kommuner samt Tornio stad

Gränsregionen

Tornedalen är området där Sverige, Norge och Finland möts. Området har fått sin särprägel av de fyra kulturer som möts i Tornedalen - den svenska, finska, norska och den samiska. Det bor ca 95.000 människor i Tornedalen.

Organisationsstruktur

Tornedalsrådet bildades 1987 – som en sammanslagning av svenska Tornedalskommunernas Förbund och finska Tornionlaakson kuntain toimikunta.

Organisationen består av ett råd, en styrelse och ett kansli. Rådet har 33 ledamöter. Ordförande och två vice ordföranden väljs årligen och posterna fördelas demokratiskt mellan de tre länderna. Tornedalsrådet har ett ordinarie möte om året, och i anslutning till detta anordnas en Tornedalskonferens som ett led i det övergripande arbetet med interessebevakning och utveckling av regionen.

Styrelsen har 14 ledamöter – en representant för varje medlemskommun. Styrelsen har ansvar för den operativa verksamheten och kan vid behov utse ”ad hoc” arbetsgrupper. Styrelsen håller minst 4 ordinarie sammanträden per år.

Tornedalsrådet är registrerat som kommunalförbund och har sitt säte i Sverige.

Tornedalsrådet har eget kansli, beläget i Haparanda, Sverige.

Finansiering

Tornedalsrådet har en årlig driftsbudget på 1.5 milj. SEK. Budgeten täcker verksamhetens baskostnader. Därutöver har Tornedalsrådet, under 2009 erhållit 600 000 DKK från Nordiska Ministerrådet för operativ projektverksamhet. Totalbudgeten ligger således på ca 2,3 milj. SEK. Av detta finansieras 65 % via medlemsavgifter och resterande 35 % via Nordiska Ministerrådet. Under år 2009 finansierades sammanlagt 8 projekt via de medel som erhöles av Ministerrådet. Utöver detta bedrevs ett Interreg IVA NORD-projekt under perioden 2008-2010. Dess budget låg på 360 000 SEK.

Fokusområden

Tornedalsrådets uppdrag kan sammanfattas i 6 punkter: bevaka medlemskommunernas och invånarnas intressen; öka Tornedalens attraktionskraft genom profilering och marknadsföring; utveckla näringsliv och arbetsmarknad; främja utbildning och kompetensutveckling; utveckla infrastrukturen och kommunikationerna; samt bevara och utveckla den Tornedalska kulturen.

Projektvolym i 2009:

9 projekt

Driftaktiviteter

Nätverksbyggande inom kommunal och regional sektor, näringsliv, utbildning, arbetsmarknad (via medverkan i Eures Crossborder Tornedalen), kultur via Tornedalsrådets Kulturarbetsgrupp, gränsöverskridande sjukvård (via medverkan i Interreg-projektet Gränslös Vård II) mm. Tornedalsrådet har en aktiv samarbetsallians med Bothnian Arc.

TRUST Hedmark-Dalarna

Vision

Gränsregionens attraktivitet och konkurrenskraft ska förstärkas genom ett gränsregionalt samarbete och partnerskap mellan Hedmark och Dalarna.

Medlemmar

Norge Hedmark fylkeskommune och fylkesmanden i Hedmark

Sverige Region Dalarna och länstyrelsen i Dalarna

Gränsregionen

Hedmark och Dalarna täcker tillsammans en area på 56 000 km² i ett bergigt område och har ca. 465.000 invånare.

Organisationsstruktur

TRUST Hedmark-Dalarna är ett projekt inom vilket en formell organisation är under uppbyggnad och är en del av ett INTERREG-projekt. arbetet påbörjades 2008.

Arbetet är organiserat under en styrgrupp som består av representanter från var och en av de 4 samarbetande institutionerna. Styrgruppen möts 2 gånger om året. I tillägg är det etablerat en projekt- och ledningsgrupp som består av representanter från det administrativa styret och projektledare från de 4 olika samarbetande institutionerna. Projekt- och ledningsgruppen möts minst 6 gånger per år.

Projektformuleringen gör det även möjligt att vid behov tillsätta tematiska koordineringsgrupper och specifika arbetsgrupper.

Det dagliga arbetet att leda projektet sköts av en projektledare anställd av Hedmark Fylkeskommune samt en projektsamordnare från Region Dalarna.

Finansiering

Uppstarten av TRUST Hedmark-Dalarna finansieras av medel från Interreg 4A Sverige-Norge programmet och ett 3-årigt stöd från NMR. Den totala budgeten för 3 år är ca 14 mio. SEK. Interreg-medlen finansierar 87% av den samlade budgeten och NMR:s bidrag utgör de resterande 13%.

Fokusområden

Projektarbetet styrs av ett handlingsprogram för åren 2009-2011. De prioriterade målområdena i programmet är 1. Utveckling och etablering av nätverk och samsarbetsarenor för att stärka innovationsförmågan i regionen, 2. Profilering och förstärkning av regionens starka sidor samt 3. Etablering och utveckling av verktyg, metoder och modeller som kan stärka det gränsregionala samarbetet.

Projekt-volym i 2009:

14

Beskrivning av projektverksamhet

Målet med de pågående projekten är naturligtvis först och främst att bidra till regional utveckling och tillväxt, men också att etablera en formell gränskommitté. En ytterligare målsättning är att belysa behovet av gränsöverskridande samarbete inom regionen hos politiker och tjänstemän. TRUST Hedmark-Dalarna arbetar dessutom aktivt för att starta upp nya projekt, hitta samarbetspartners och hålla seminarier och informationsmöten med fokus på de prioriteringsområden som är utvalda i TRUST Hedmark-Dalarnas handlingsprogram i enlighet med NMR:s prioriteringar.

Driftaktiviteter

Synliggörande av både TRUST Hedmark-Dalarna och gränsregionen som helhet är en viktig löpande aktivitet, i denna ingår informationsspridning, utformning och distribution av broschyrer, uppbyggnad av hemsida samt utskick av nyhetsbrev och generell kontakt med press.

Öresundskomiteen

Vision

Den överordnade visionen för regionen är att skapa Öresundsregionen – Europas mest attraktiva och konkurrenskraftiga region.

Medlemmar

Danmark Region Hovedstaden, Region Sjælland, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Bornholms Regionskommune, Kommunekontaktråd Hovedstaden och Kommunekontaktråd Sjælland

Sverige Region Skåne, Malmö stad, Helsingborg stad, Lunds Kommun och Landskrona stad

Gränsregionen

Öresundsregionen täcker ca. 20.000 km² och i regionen bor 3.7 miljoner invånare.

Organisationsstruktur

Öresundskommittén har sedan 1993 varit en viktig politiks drivkraft bakom den regionala utvecklingen i Öresund. Öresundskommittén är det enda politiska samarbetet som täcker hela Öresundsregionen.

Öresundskommittén består av 36 folkvalda politiker, 18 från den danska sidan och 18 från den svenska. För varje medlem finns även en suppleant. Kommitténs mandatperiod följer mandatperioderna för de organ som utser representanter. Öresundskommittén är det högsta beslutande organet för samarbetet. Den godkänner övergripande målsättningar och handlingsplan. Medlemmarna väljer själva representanter och suppleanter till kommittén. Kommittén möts minst två gånger per år.

Öresundskommitténs ordförande och vice ordförande leder arbetet i såväl kommittén som i det verkställande utskottet. Både ordförande och vice ordförande ska sitta på posten ett år och ska vartannat år komma från Danmark, vartannat från Sverige.

Kommitténs verkställande utskott består av 12 kommittémedlemmar, 6 från vardera Danmark och Sverige. De träffas vid behov, minst 4 gånger per år.

Öresundskommittén befinner sig i zonen mellan det offentliga och det privata men är definierat som en privat intresseorganisation med politisk styrning. Kommittén är registrerad i Köpenhamns kommun.

Öresundskommitténs sekretariat ligger i Köpenhamn och har 9 anställda och 1 trainee.

Finansiering

Öresundskommittén finansieras genom bidrag från sina medlemmar. Medlemsbidraget uppgick år 2009 till 2,82 DKK per invånare i Öresundsregionen. Intäkterna från medlemmarna utgjorde totalt 10.412.000 DKK under 2009, vilket är ca 89,7 % av Öresundskommitténs samlade intäkter.

Nordiska Ministerrådet stöder det regionala samarbetet i Öresundsregionen med ett basbelopp. År 2009 var detta belopp 1.200.000 DKK vilket är ca 10,3 % av de samlade intäkterna.

Fokusområden

Arbetet med att uppfylla den långsiktiga målsättningen har varit målinriktad mot en gemensam utvecklingsstrategi. Under 2008-2010 har Öresundskommittén utvecklat en regional utvecklingsstrategi för Öresundsregionen, ØRUS, denna strategi är inriktad på fyra strategiska insatsområden; kunskap och innovation, kultur och upplevelser, sammanhållen och varierad arbetsmarknad och tillgänglighet och mobilitet. Dessa fyra insatsområden är grunden till den långsiktiga utvecklingsstrategin. Utöver dessa fyra strategiska insatsområden ingår en attraktiv klimatsmart region som ett tvärgående insatsområde inom de fyra övriga. ØRUS antogs som den officiella utvecklingsstrategin för Öresundsregionen av Öresundskommitténs medlemmar i maj 2010 och är förmodligen den enda regionala utvecklingsstrategin mellan två länder.

Projektvolym i 2009:

23

Beskrivning av projektverksamhet

Öresundskommittén deltar i projektaktiviteter som är självfinansierade, delfinansierade eller i projekt där de till exempel ingår i styrgrupper istället för att bidra med finansiering.

Driftaktiviteter

Kommittén har den 1. januar 2007 genomfört en omorganisering för att göra det politiska arbetet mera effektivt. Öresundskommittén kommer under 2009 och 2010 att ytterligare förstärka sin roll som politiskt platform och lobbyorganisation. Arbetet syftar till att skapa synliga politiska resultat och fokus läggs på områden som är i sprcifikt behov av en gemensam politisk insats.

Kommunikation och marknadsföring är en viktig del av Öresundskommitténs arbete; detta sker via hemesidan www.oresundskomiteen.dk, pressarbete, foto-bank samt diverse publikationer som nyhetsbreve och årligen utkommande tidning.

Gränskommittén Østfold-Bohuslän/Dalsland

Vision

Gränskommitténs avsikt är att medverka till att utveckla gränsområdet Østfold – Fyrbodals till en attraktiv gränsregion att verka och bo i för människor, företag och organisationer.

Medlemmar

Sverige Västra Götalandsregionen, Strömstads kommun, Tanums kommun, Munkedals kommun, Sotenäs kommun, Lysekils kommun, Orust kommun, Uddevalla kommun, Dals-Eds kommun, Bengtsfors kommun, Åmåls kommun, Melleruds kommun, Färgelanda kommun, Vänersborgs kommun och Trollhättans Stad

Norge Østfold fylkeskommune, Halden kommune, Aremark kommune, Fredrikstad kommune, Sarpsborgs kommune, Hvaler kommune, Rygge kommune, Råde kommune och Moss kommune

Gränsregionen

Gränskommittén omfattar 14 kommuner i västra Sverige och 8 kommuner i sydöstra Norge. Området omfattar ca. 9.500 km² och där bor närmare 468 000 invånare. Regionen ligger i ett naturskönt område mellan Oslo och Göteborg. Norges länk till Europa, E6:an löper genom området. Besöksnäring, handel och verkstadsindustri är de viktigaste näringarna.

Organisationsstruktur

Gränskommittén bildades 1980 och är en organisation som är juridiskt placerad under Fyrbodals kommunalförbund. Arbetet leds av en styrelse bestående av 26 ledamöter och 26 ersättare. Respektive medlem utser representanter till styrelsen. Styrelsen träffas 4 gånger per år. Styrelsemötena alternerar mellan medlemmarna. Därutöver finns ett arbetsutskott bestående av 4 ledamöter och 4 ersättare som utses av styrelsen. Arbetsutskottet träffas 4-5 gånger per år.

Ett mindre sekretariat placerat under Fyrbodals kommunalförbund i Uddevalla, Sverige sköter det dagliga arbetet. Sekretariatet består av en heltidsanställd kommittésekreterare. Under 2009 har kommittén haft två projektledare anställda på heltid respektive deltid kopplade till olika projekt.

Finansiering

Gränskommitténs verksamhet finansieras genom medlemsavgifter, Nordiska Ministerrådet och projektmedel. Gränskommittén hade 2009 en total omsättning på ca. 4 miljoner SEK. Intäkterna för 2009 fördelades enligt följande; medlemsavgifter 18 %, Nordiska Ministerrådet 35 % och projektmedel från medlemmar och näringsliv 47 %.

Fokusområden

Gränskommittén har i Handlingsprogram 2009 – 2011 prioriterat fem fokusområden; Gränshinder, Näringsliv, Infrastruktur/kommunikationer, Samarbete/erfarenhetsutbyte samt Miljö/hälsa.

Projektvolym i 2009

Sammanfattningsvis har Gränskommittén under 2009 varit involverad i 34 projekt, varav 6 drivits i egen regi eller där kommittén aktivt medverkat.

Beskrivning av projektverksamhet

För att uppnå kommitténs målsättningar är projektverksamheten ett mycket viktigt medel. Gränskommittén jobbar i första hand med att initiera projekt, hitta samarbetspartners, medfinansiera och delta i olika former av projekt och i andra hand med att driva egna projekt. Projekten ska ha nytta för gränsregionen både på svensk och på norsk sida samt ha en koppling till något av kommitténs fem prioriterade insatsområden.

Driftaktiviteter

Förutom bas- och projektverksamhet arbetar kommittén aktivt med att bilda och upprätthålla olika gränsöverskridande nätverk/mötesplatser, informationsinsatser, lobbyaktiviteter, gränshinderarbeten och erfarenhetsutbyten.

NORDREGIO
Nordic Centre for Spatial Development

Nordregio
P.O. Box 1658
SE-111 86 Stockholm, Sweden
nordregio@nordregio.se
www.nordregio.se
www.norden.org

norden

Nordic Council of Ministers

ISSN 1403-2511